

**НАРЪЧНИК НА МЕДИАТОРА**  
**КЪМ ЦЕНТЪРА ЗА СПОГОДБИ И МЕДИАЦИЯ**  
**ПРИ СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД**  
**И**  
**СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД**

## ЧАСТ ПЪРВА: УВОД

### I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛИ.

Този наръчник е изготвен от работна група от медиатори и съдии, членове на Комисията към Центъра за спогодби и медиация /ЦСМ/ при Софийски районен и Софийски градски съд, и е одобрен на заседание на Комисията на .....Г.

Наръчникът е предназначен за всички медиатори, работещи към ЦСМ.

Основните цели на Наръчника са подпомагане на работата на медиаторите /особено на тези, които нямат юридическо образование/, гарантиране на качеството на провежданите в ЦСМ медиации, провеждане на процедурата в съответствие с нормативните изисквания, етичните правила и установените стандарти в ЦСМ и постигане на споразумение, което по съдържание и форма отговаря на изискванията на съда.

### II. СЪДЪРЖАНИЕ.

В част Втора от наръчника са включени разяснения на същността на съдебното производство по различни, с оглед предмета, спорове и дела и са дадени основни насоки за постигане на споразумение. Част Трета съдържа релевантите за работата на ЦСМ национални и международни актове, които медиаторите трябва да познават и прилагат, както и приетите от Комисията правила, стандарти и формуляри на ЦСМ, които са задължителни за медиаторите.

В част Четвърта са посочени лица и адреси за контакти и обратна връзка с ЦСМ.

Предвидено е съдържанието на Наръчника да се актуализира и допълва, с оглед практиката на ЦСМ и нуждите на медиаторите в него, както с разяснения и примерни споразумения по други видове спорове и дела, така и с добри практики от работата на Центъра.

## ЧАСТ ВТОРА: СЪЩНОСТ НА СЪДЕБНОТО ПРОИЗВОДСТВО И ОСНОВНИ НАСОКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА СПОРАЗУМЕНИЕ:

### 1. ПО СЕМЕЙНИ ДЕЛА.

Целта на настоящото изложение е да предостави на медиаторите към ЦСМ основни насоки относно изискванията към споразуменията по Семейния кодекс (СК) по делата за развод, родителски права и издръжка. Засегнати са въпроси, които касаят минимално изискуемото съдържание на споразумението и е добре да се знаят и вземат предвид от медиаторите при детайлизиране на същото с оглед последващо улеснение за страните при изпълнението му. В резултат се постига работещо споразумение, което да охранява интересите на страните включително и при бъдещо влошаване на отношенията им.

Изложението няма за цел да посочи в пълнота спецификите на разглежданата материя. Следва да се има предвид и възможната различна практика на съдиите от отделението, включително в смисъл, противен на споделеното. Въпреки това настоящото изложение би могло да се ползва като изходна база, която да бъде съобразена от медиатора при постигане на споразумение от страните.

#### **I. Развод**

Съгласно действащото законодателство бракът между страните може да бъде прекратен с развод по два процесуални реда:

- по взаимно съгласие
- по исков ред (вкл. хипотезата на чл. 49, ал. 3 СК, при която страните представят на съда за одобрение споразумение относно някои или всички от последиците при прекратяване на брака. Тази хипотеза не е типична в практиката на ЗГО. Когато страните са постигнали съгласие по някои от спорните въпроси те го заявяват пред съда и по преценка на съдията се включват в решението съобразно заявената воля. Когато е постигнато съгласие по всички въпроси обикновено се преминава към развод по взаимно съгласие.).

Производството за *развод по взаимно съгласие* е охранително. Това означава, че между страните не съществува спор относно поставения за разглеждане от съда въпрос. Целта на производството е пред съдия да се заяви непоколебимата воля на страните за прекратяване на брака с развод и да бъде одобрено представеното споразумение. Реквизитите на същото са изложени в чл. 51 СК:

*При развод по взаимно съгласие съпрузите представят споразумение относно:*

- *местоживеенето на децата,*
- *упражняването на родителските права,*
- *личните отношения,*
- *издръжката на децата,*
- *ползването на семейното жилище,*
- *издръжката между съпрузите и*
- *фамилното име.*

*Съпрузите могат да се споразумеят и по други последици на развода.*

Това съдържание следва да се имат предвид и при процедура по медиация на дело за развод по исков ред.

*Исковото производство* за прекратяване на брака с развод е на разположение на страните, които не могат да постигнат съгласие относно последиците при прекратяване на брачната връзка, а понякога е налице изначално несъгласие на единия от съпрузите дори за прекратяване на брака. В това производство съдът дължи да изследва:

- настъпило ли е дълбоко и непоправимо разстройство на брака;
- по чия вина – само ако въпросът за вината е поставен от някоя от спорещите страни;
- последиците от прекратяване на брака.

В това производство съдът може да прецени, че делото е подходящо за медиация, респ. да препрати страните към разрешаване на повдигнатия спор чрез този способ.

Съгласно чл. 46 от Конституцията на Република България *бракът е доброволен съюз между мъж и жена, като съпрузите имат равни права и задължения в семейството*. Т.е. възникването и съществуването на брачното отношение е основано на съгласието на двете страни. Ето защо независимо от желанието на единия съпруг за продължаване на брачната връзка, съдът би постановил прекратяване на брака с развод, ако се установи, че последният е дълбоко и непоправимо разстроен. (Бележка: Съгласно Постановление на Пленума на Върховния съд № 10/71 г. *дълбоко* е това разстройство, при което между съпрузите липсва взаимност, уважение, доверие и другарски отношения. В тези случаи брачната връзка съществува само формално и в нея няма такова съдържание, което изисква законът. *Непоправимо* е това разстройство, което не може да се преодолее и да се възстановят нормалните отношения между съпрузите. То ще е налице, когато отношенията между съпрузите са достигнали такова лошо състояние, което изключва възможността да се преодолее). Разпоредбата на чл. 99, ал. 4 от СК отм., съгласно която „развод не се допуска, ако разстройството на брака се дължи само на виновното поведение на ищеца, а другият съпруг настоява да се запази бракът, освен ако важни обстоятелства налагат да се допусне разводът“, не е възпроизведена в новия Семейен кодекс.

Съдът се произнася кой от съпрузите е виновен за настъпилото дълбоко и непоправимо разстройство на брака само ако такъв въпрос е повдигнат. В този случай в производството **вината** има основно значение за възлагане на съдебните разноси и е един от множеството признаци, които се преценяват при произнасянето в частта за родителските права и ползването на семейното жилище. Определящи се явяват комплекс от фактори, които ще бъдат разгледани по-надолу в изложението.

**Последици** от прекратяване на брачната връзка.

След постановяване на решението за развод по исков ред съдът дължи и произнасяне относно:

- родителските права и местоживеенето на децата,

- режим на лични отношения;
- издръжката;
- ползването на семейното жилище и
- фамилното име.

### **Родителски права:**

Следва да се отбележи, че **основен момент** при разрешаване на спорните въпроси, е интересът на децата. Това е ръководен принцип за съда, който трябва да бъде и отправна точка при провеждането на процедурата по медиация. Т.е. какъвто и да се установи че е интересът на всяка една от страните в процедурата по медиация, той отстъпва на заден план, **водещ е интересът на детето**.

Съвет: обърнете внимание на страните как установените в процедурата по медиация техни нужди съответстват на интереса на детето и преди всичко – в състояние ли са да го удовлетворят.

Спорът кой от съпрузите да упражнява родителските права обикновено е препъни-камъкът, който пречатства постигането на споразумение.

Съгласно чл. 59, ал. 4 СК съдът се произнася кой от съпрузите да упражнява родителските права като преценява всички обстоятелства с оглед **интересите на децата** като: възпитателските качества на родителите, полаганите до момента грижи и отношение към децата, желанието на родителите, привързаността на децата към родителите, пола и възрастта на децата, възможността за помощ от трети лица - близки на родителите, социалното обкръжение и материалните възможности

Съвет: така изброените показатели могат да послужат на медиатора при изслушване на страните, като разговорът бъде насочен в посока изясняване кой от родителите в каква степен „покрива“ тези показатели. След изясняването им може да се приложи медиационна техника: сверка с действителността. Напр., родителят има желание и необходимите възпитателски качества, но не разполага с необходимото време и ресурс за отглеждане на детето или обратното.

Важно е да се отбележи, че предоставяне упражняването на родителските права у единия родител не означава ограничаване или лишаване на другия родител от права. Съгласно ППВС № 1/74 г. „По смисъла на закона предоставя се само упражнението на правата, защото задълженията на родителя, комуто не се предоставя упражнението на родителските права, се запазват и при развод.

Под **упражнение на родителските права** се разбира тяхното ежедневно осъществяване, както и действията по закрилата, защитата и представителството на децата.“ По-прецизен е терминът „родителска отговорност“, използван в регламент № 2201/2003 на Съвета на Европейския съюз. Така акцент се поставя върху това кой от родителите в конкретния случай в по-пълна степен може да откликне на потребностите на детето от ежедневна грижа по отглеждане и възпитание.

Следва да се има предвид, че както законът – чл. 126 ал. 1 СК, така и съдебната практика третират разделянето на децата при развод като изключение. Съгласно ППВС № 1/74 г. следва да са налице сериозни причини за това.

Съвет: Ако е необходимо, съдържанието на понятието упражнение на родителските права следва да се обясни на страните, за да може те да придобият представа какви ще са правата и задълженията на родителя, на когото правата ще бъдат предоставени, респ. на другия родител. Ролята на последния в живота на детето не следва да се разбира превратно, ограничавайки я единствено до задължение за даване на издръжка. Изборът на родителите да живеят разделно предполага допълнителни усилия, за да бъде възприет от детето. Липсващият от ежедневието му родител би следвало в максимална степен да запълни явилата се след раздялата празнина.

**Местоживеене** – обичайно в практиката местоживеенето на детето се определя при родителя, който упражнява родителските права.

Съвет: при постигане на споразумение е добре, когато родителите държат на изрично посочване, местоживеенето на детето да се свърже с постоянен или настоящ адрес на отглеждания родител, без този адрес да се изписва конкретно: напр. гр. София, ж.к. Люлин 2, бл. 202, вх. В, ет. 3, ап. 23.

Последното би създавало трудности при изпълнение на споразумението, ако отглежданият родител реши да промени адреса, закупувайки по-добро жилище в ж.к. Овча купел например. Ето защо, ако страните имат притеснения е достатъчно посочването на адреса да се ограничи до конкретен град. Обичайно в практиката се постига уговорката: „...при когото детето ще живее“.

### **Режим на лични отношения**

Съгласно чл. 59, ал. 3 СК определянето на режима на личните отношения между родителите и децата

включва определяне на период или на дни, в които родителят може да вижда и взема децата, включително през училищните ваканции, официалните празници и личните празници на детето, както и по друго време. Определеният режим не ограничава страните в процеса на изпълнение да постигнат съгласие и за друг режим, по-чести, респ. по-продължителни контакти. Целта на определеният режим е да гарантира възможност на отсъстващия от ежедневието на детето да поддържа и развива емоционалната си връзка с детето.

Съвет: режимът на лични отношения следва да бъде подробно и ясно разписан, така, че да не буди последващи конфликти между страните по повод изпълнението му. Декларацията на страните, че „те си знаят“, не е достатъчна. Трябва да е ясно за всеки друг, който прочете съдържанието на споразумението, кога и как ще се реализират срещите. Съдът е задължен да следи за изпълняемост на споразумението, което именно проверява. Напр., когато седмиците се посочват като 1-ва и 3-та, а месецът започва в събота и има 5 седмици, тогава може да възникне спор как да се изпълни този режим, коя седмица е първа и ако вземането е определено от петък – включва ли се и този ден към режима. Ето защо определянето на режима чрез четни и нечетни седмици напр. улеснява страните при изпълнението на споразумението.

Обичайно се посочва правото на неотглеждания родител да прекарва с детето 20-30 дни през лятото, несъпадащи с годишния отпуск на отглеждания родител. Добре е да се уточни, че става въпрос за платен годишен отпуск (лимитиран като брой дни в Кодекса на труда), тъй като в противен случай отглежданият родител може да ползва и неплатен отпуск и да препятства осъществяването на режима.

Официалните празници обичайно се „поделят“ между родителите, като определеният режим е различен съответно в четна и нечетна година (напр. Коледните празници всяка четна година и Великденските празници всяка нечетна година).

Освен лични празници на детето може да се включат и лични празници на неотглеждания родител – рожден ден, имен ден.

Добре е да се посочи как ще бъде осъществяван режимът на лични отношения. Прецизирането следва да е определено по начин, който да води до практическо улеснение за родителите. Напр. формулировка „ще взема и връща детето до дома на майката“ буквално погледнато означава, че само от това място детето може да се предава и на това място да се връща. По-удачно е да се замени или да се добави „или на друго място по взаимно съгласие на страните“.

При малки деца (напр. бебета) режимът следва да се уговори по начин, който да отчита и израстването на детето. Напр.: без преспиване до навършване на 3-годишна възраст, след този период – с преспиване.

Когато по една или друга причина между неотглеждания родител и детето не е изградена емоционална връзка е добре да се уговори плавен преход при осъществяване на личните контакти. Няма пречка напр. да се постигне съгласие първите 5 срещи да се проведат в присъствието и на отглеждания родител или на трето пълнолетно лице, определено от отглеждания родител (вторият вариант е препоръчителен, особено при конфликтни страни). Не съществува вариант, дори при хипотезата на лишаване от родителски права, при който неотглежданият родител по принцип да бъде лишен от възможност за осъществяване на лични отношения с детето. Ето защо ако отглежданият родител има притеснения за протичането на срещите между детето и неотглеждания родител (последният напр. злоупотребява с алкохол, упражнявал е физическо/психическо насилие над детето и т.н.) - горепосочените модалитети се явяват вариант за осъществяване на личните контакти. В този смисъл е и разпоредбата на чл. 59, ал. 8 СК: *При необходимост съдът определя подходящи защитни мерки за осигуряване на изпълнение на решението по ал. 2 и 7 като:*

- 1. осъществяване на личните отношения в присъствието на определено лице;*
- 2. осъществяване на личните отношения на определено място;*
- 3. поемане на разходите за пътуване на детето, а ако е необходимо - и на лицето, което го придружава.*

Съвет: не се препоръчва режимът на лични отношения да зависи от желанието на детето (напр. чрез уговаряне: всяка четна седмица от 9:00 часа в събота до 18:00 часа в неделя, ако детето даде съгласие). Подобна уговорка поставя изграждането на емоционална връзка родител-дете изцяло на волята на детето, което към този етап не съзнава своите интереси и често мени мнението си (включително и под чуждо влияние). Практически това може да доведе до отчуждаване на детето от родителя.

## **Издържка**

**Право на издържка** има лице, което е нетрудоспособно и не може да се издържа от имуществото си(чл.139 СК). **Размерът** на издържката се определя според нуждите на лицето, което има право на

издръжка, и възможностите на лицето, което я дължи. Минималната издръжка на едно дете е равна на една четвърт от размера на минималната работна заплата. (чл. 142 СК). В практиката се приема, че това е размерът, дължим от всеки един от родителите, а не общият размер на издръжката. Следва да се отчете, че за размера на издръжката също така е от значение и обстоятелството при кого от двамата родители е предоставено за отглеждане и възпитание детето. Усилията, които се полагат в този случай от родителя при ангажираността му във връзка с отглеждането на детето, следва да се вземат под внимание при определяне размера на издръжката, която този родител дължи (срв. ППВС 5/70) – т.нар. издръжка в натура.

Съгласно чл. 59, ал. 5 СК размерът на издръжката трябва да осигури условията на живот на детето, които е имало преди развода, освен ако това би създавало особени затруднения на дължачия издръжка родител. Няма легална дефиниция на понятието „особени затруднения“, в практиката то се тълкува различно. Според Лиляна Ненова тук се има предвид по-широка материална възможност, при която доставянето на издръжка няма да се чувства особено осезателно от родителите, няма много да ги затрудни. Преценява се конкретно.

Съгласно ППВС № 5/70 г. родителите могат да постигат съгласие единият от тях да поеме цялата издръжка, като заплаща и дела на другия, или да поеме по-голям дял от тази издръжка. В случая не е налице отказ от издръжка на нуждаещия се, защото при това споразумение той получава пълната си издръжка. Допустимо е също споразумение, при което всеки родител се съгласява да издържа това дете, което е при него, без да заплаща за другото дете, което живее при другия родител. Такова споразумение също така не засяга правото на децата да получават издръжка, а се отнася само до изпълнението на задължението (чл. 73 ЗЗД). Във всички тези случаи обаче съдът е длъжен да преценява споразумението с оглед на това да не бъдат децата лишени от пълна издръжка.

**Издръжка между съпрузите:** при развод по исков ред може да се предяви и небрачен иск за издръжка от съпруг (чл. 145 СК). Тя се дължи от виновния на невинния за разстройството на брака съпруг в срок до три години от прекратяване на брака, освен ако страните не са уговорили по-дълъг срок. Ако получаващият издръжката е в особено тежко състояние, а задълженият може да я дава без особени затруднения – съдът може да продължи този срок. Правото се прекратява при встъпване в брак.

### **Ползване на семейното жилище**

Параграф 1 от Допълнителните разпоредби на СК дава следната дефиниция на понятието семейно жилище: *"Семейно жилище" по смисъла на този кодекс е жилището, което е обитавано от двамата съпрузи и техните ненавършили пълнолетие деца.* Има се предвид жилището, съвместно обитавано до настъпване на фактическата раздяла – ако такава е налице. Т.е. „семейно жилище“ следва да се отличава от недвижим имот, собственост на страните. Възможно е по време на брака страните да са закупили апартамент (при режим на общност – СИО), но да живеят в жилище под наем, собственост на трето лице. В този случай семейно е жилището, което съпрузите обитават съвместно/са обитавали съвместно като наематели.

Съвет: следва да се акцентира, че законодателят свързва постигнатото съгласие конкретно с **ползването** на семейното жилище, т.е. не се има предвид разрешаване на евентуални имуществени спорове, права на собственост и т.н. Такива биха били предмет на разглеждане в друг исков процес. Когато от брака има ненавършили пълнолетие деца съдът е длъжен служебно да се произнесе относно ползването на семейното жилище. При постигнато споразумение обаче следва да се спази изискването на чл. 50 СК.

Съвет: често страните заявяват, че не следва да уреждат този въпрос, тъй като вече не живеят заедно, а до раздялата са живеели в жилище под наем напр. Дори при такава хипотеза чл. 50 СК изисква в споразумението да се включи клауза относно ползването на семейното жилище. В този случай тя би звучала напр.: *към датата на фактическата раздяла страните са обитавали съвместно жилище, съставляващо апартамент, находящ се в ..... ползвано под наем и собственост на трето лице. Жилището е напуснато от молителите и те нямат претенции към ползването му.*

При непостигнато споразумение съдът основава преценката си на: интересите на ненавършилите пълнолетие деца, вината, здравословното състояние и други обстоятелства, вкл. жилищна нужда на съпрузите.

### **Фамилно име**

Съпругът, променил фамилното си име при сключването на граждански брак, може да продължи да носи брачното си фамилно име (т.е. да откаже да възстанови предбрачното си фамилно име). За разлика от отменения СК, сега действащият закон не поставя като условие съгласието на съпруга,

чието фамилно име е прието.

### **...И други последици на развода**

Съпрузите могат да уредят и други лични или имуществени отношения, доколкото това не противоречи на закона и добрите нрави (последното е общо условие за одобрение на постигнато споразумение/спогодба).

Често при постигане на споразумение съпрузите уреждат и кои движими/недвижими вещи да бъдат поставени в дял/изключителна собственост на единия от съпрузите и какво уравнение на дела да получи другия съпруг. В съдебната практика обаче съществува спор доколко решение, с което е одобрено подобно споразумение по отношение на недвижими имоти, поражда вещнотранслативен ефект. Някои съдии приемат, че подобна последица не би могла да се породи с влизане в сила на решението, тъй като волята на страните не е обективизирана в законоустановената форма за действителност – нотариален акт. Подобен проблем е изключен при използване на предвидената от закона възможност за сключване на брачен договор.

При сега действащия СК е излишно вписването по инерция от отменения СК декларация относно: акции, дялове в дружества, регистрация като ЕТ (особено след ТР № 2/2001 г. на ОСГК на ВКС), влогове и т.н.

Следва да се има предвид, че уговорките между страните коя от тях да изплаща задължения по договор за кредит напр. имат облигационно действие, но не могат да се противопоставят на третото лице (банка).

Съгласно сега действащия СК паричните влогове не са съпругеска имуществена общност (те са лично притежание на титуляра на влога), поради което е безпредметно включването на нарочна клауза в споразумението по отношение на тях. При твърдение, че спестяванията са общи – страните могат да постигнат договореност за изплащане на сума, съответна на приноса на съпруга, нетитуляр на влога.

В частта, с която се утвърждава споразумението относно: родителски права и местоживееене на детето, режим на лични отношения, издръжка, ползване на семейното жилище страната може да поиска изменение в съответната част при настъпване на нови обстоятелства.

Примерен текст на споразумение по чл. 50 СК:

*Страните изразяват непоколебимо съгласие за прекратяване на сключения помежду им граждански брак.*

*1. Упражняването на родителските права по отношение на роденото от брака дете:*

*....., ЕГН ....., се предоставя на майката ....., ЕГН ....., като определя местоживееене на детето в гр. София.*

*2. Бащата ....., ЕГН ....., ще има право на лични контакти – да вижда и взема детето ....., ЕГН ....., както следва:*

*А: до навършване на тригодишна възраст на детето – без преспиване:*

*- всяка четна седмица от 10:00 до 18:00 часа в събота и неделя;*

*Б: след навършване на 3-годишна възраст – с преспиване:*

*- всяка четна седмица от 18:00 часа в петък до 18:00 часа в неделя,*

*- тридесет дни през лятото, който период не съвпада с платения годишен отпуск на майката.*

*- Коледните празници всяка четна година (считано от 17:00 часа на 24.12 до 17:00 часа на 26.12), Великденските (считано от 17:00 часа на Разпети петък до 17:00 часа на понеделник, първия ден след Великден) и Новогодишни празници (считано от 17:00 часа на 30.12. до 17:00 часа на 02.01.) всяка нечетна година;*

*- личните празници на бащата (рожден ден и имен ден) както следва: от 18:00 часа на предходния ден до 10:00 часа на деня, следващ личния празник.*

*При осъществяване на режима на лични отношения детето ще бъде вземано от и връщано до дома на майката или на друго място по взаимно съгласие на страните.*

*3. Бащата ....., ЕГН ....., адрес: град София, ..... се задължава да заплаща на детето ....., ЕГН ....., чрез неговата майка и законен представител ....., ЕГН ....., адрес: гр. София, ....., месечна издръжка в размер на 180 (сто и осемдесет) лева, считано от влизане на решението в сила до настъпване на основание за изменение или прекратяване на дължимата издръжка, ведно със законната лихва върху всяка просрочена вноска до пълното изплащане на дължимата сума.*

*4. Семейното жилище, съставляващо апартамент № 21, находящ се в гр. София, ж.к. ....,*

бл. ...., вх. ...., ет. .... - собственост на молителите, ще се ползва от майката ..... и детето ..... до навършване на пълнолетие на последното.

5. След прекратяване на брака молителката ще носи предбрачното си фамилно име .....

6. След прекратяване на брака съпрузите няма да си дължат един на друг издръжка.

7. Съдебните разноски остават за всяка една от страните така, както са направени.

## **II. Родителски права**

Съгласно чл. 127 СК когато родителите не живеят заедно, те могат да постигнат съгласие относно местоживеенето на детето, упражняването на родителските права, личните отношения с него и издръжката му.

Това е хипотезата, при която родителите не са сключили граждански брак, независимо дали е било налице фактическо съжителство или не.

Производството няма специфики, различни от изложените при развода с изключение на вината за разстройството на брака, каквато в случая не се обсъжда.

Примерен текст: виж споразумението за развод, т. 1 – т. 3.

## **III. Издръжка.**

Лица, имащи право на издръжка: съгласно чл. 139 СК право на издръжка има неработоспособно лице, което не може да се издържа от доходите си.

1. Издръжка на ненавършили пълнолетие деца (вкл. иск за увеличение или намаляване на присъдена издръжка).
2. Издръжка на пълнолетни учащи се деца от родители.
3. Издръжка на бивш съпруг.

Относно издръжката на ненавършили пълнолетие деца са приложими изложението в частта за издръжката при развод.

Текстът на чл. 143 СК гласи: *Всеки родител е длъжен съобразно своите възможности и материално състояние да осигурява условия на живот, необходими за развитието на детето. Родителите дължат издръжка на своите ненавършили пълнолетие деца независимо дали са работоспособни и дали могат да се издържат от имуществото си* (т.е. правото е безусловно). Т.е. следва да се има предвид, че при делата за първоначално определяне на издръжка (вкл. за минало време) и при изменение на издръжката не е възпроизведена разпоредбата на чл. 59, ал. 5 СК, съгласно която издръжката трябва да осигури условията на живот, които детето е имало преди развода на родителите си (т.е. запазване на стандарт, включително луксозни разноски). Тук законодателят по различен начин задава нуждите на детето, които родителят следва да обезпечи.

Важно: безработният, но работоспособен родител, не се освобождава от задължение да заплаща издръжка.

Може да се предвиди увеличаване на размера на издръжката с порастването на детето.

## **Издръжка на пълнолетен учащ.**

Съгласно чл. 144 СК *родителите дължат издръжка на пълнолетните си деца:*

1. *ако учат редовно в средни и висши учебни заведения, за предвидения срок на обучение, до навършване на двадесетгодишна възраст при обучение в средно и на двадесет и пет годишна възраст при обучение във висше учебно заведение, и*
2. *не могат да се издържат от доходите си или от използване на имуществото си и*
3. *родителите могат да я дават без особени затруднения.*

За присъждане на издръжка съдът следва да прецени дали и трите предпоставки са налични кумулативно. При спогодба в рамките на съдебно предявен спор такова изискване не се поставя.

Споразумение: виж т. 3 от споразумението за прекратяване на брака. При издръжка за минало време се посочва конкретният период на дължимост като законът предвижда възможност съдът да наложи плащането на издръжка до една година преди предявяване на иска.

Съдия Галя Вълкова

## 2. ПРИ СЪСОБСТВЕНОСТ И ДЕЛБИ.

Настоящото кратко изложение представя основните особености на спорете по повод на съсобственост и спецификите на възможните правни способи за тяхното разрешаване, които медиаторите следва да имат предвид с оглед постигането на целта на медиацията – доброволно, но и законосъобразно разрешаване на спора.

Материята за съсобствеността е необятна, включваща широк кръг от правни проблеми /вещни, наследствени, семейни, облигационни, административни, данъчни, процесуални и т.н./, които тук не е възможно да бъдат разгледани в пълнота, а и не е необходимо. Ще бъде акцентирано на основните положения и практическите въпроси, които биха възникнали при постигането и изготвянето на споразумения по такива спорове.

### 1. Съсобственост

Съсобствеността е правно състояние, при което върху една и съща **вещ** съществуват множество взаимно свързани права на собственост на няколко лица, като обичайно количественото съотношение между тези права се изразява в дялове /идеални части/, но са познати и случаи на бездялова съсобственост, които са изключение. Всеки от съсобствениците има право да владее и да се ползва от общата вещ, но и задължения да участва в тежестите, които тя поражда съразмерно с дела си /напр. да получава съответна част от наемите, да заплаща съответна част от разноските по поддържането и т.н./. Ето защо това състояние може да функционира трайно само при постоянно съгласие между съсобствениците по всички въпроси във връзка с използването на общата вещ за техни лични нужди, във връзка с извличането и разпределението на доходи от нея и във връзка с нейното поддържане и подобряване. Възникнат ли разногласия между съсобствениците по някои от тези въпроси и особено ако тези разногласия придобият траен характер и се изострят, стопанисването на общия имот се затруднява, възниква опасност той да бъде занемарен и обезценен, да престане да дава ползите, които обективно е състояние да дава. Тези последици увреждат интересите на отделните съсобственици, поради което законодателят изхожда от становището, че съсобствеността трябва да съществува поначало само дотогава, докато всички съсобственици са съгласни и не се противопоставят на това. В този смисъл обикновената съсобственост е уредена като едно преходно и нетрайно правно състояние, което винаги може да бъде прекратено по искане на всеки съсобственик. Прекратяването на съществуващата съсобственост представлява заместването ѝ с множество отделни права на собственост върху реални части от общата дотогава вещ или с отделни права на собственост върху всяка от отделните вещи в състава на досегашната съсобственост върху множество обекти. До подобен резултат може да се стигне чрез различни способи, представляващи прекратяващи съсобствеността юридически факти.

### 2. Способи за прекратяване на съсобственост

#### 2.1) Прекратяване на съсобствеността по съгласие на всички съсобственици

Тук спадат всички прехвърлителни сделки, чрез които може като краен резултат да се стигне и до прекратяване на съсобствеността:

2.1.1) договор за доброволна делба или съдебна спогодба в съдебна делба – за действителността на първия договор е достатъчно да е сключен в писмена форма с нотариална заверка на подписите /чл. 35, ал. 1 ЗС/, а формата на втория договор е съдебният протокол, като за да породи действие се изисква и одобряване с определение на съда;

2.1.2) други договори или едностранни сделки, с които един от съсобствениците придобива от другите съсобственици техните дялове от общата вещ /продажба, замяна, дарение, договор за гледане и издръжка, даване вместо изпълнение, апорт, завещание и др./; сключват се във формата, предвидена за съответната сделка – за договорите е във формата на нотариален акт /чл. 18 ЗЗД/;

2.1.3) договорите, с които **всички** съсобственици прехвърлят общата вещ на трето лице /продажба, замяна, дарение, договор за гледане и издръжка, даване вместо изпълнение, апорт и др./;

2.1.4) отказ от правото на собственост от **всички** съсобственици – извършва се в писмено заявление с нотариално заверен подпис, вписано в имотния регистър /чл. 100 ЗС/; отказ само от част от съсобствениците не увеличава дела на останалите.



## 2.2) Прекратяване на съсобствеността при липса на съгласие на всички съсобственици

2.2.1) съдебно решение за извършване на съдебна делба;

2.2.2) съдебно решение по чл. 19, ал. 3 ЗЗД, с което се обявява за окончателен предварителен договор от изброените в т. 2.1 /с изключение на съдебната спогодба/;

2.2.3) съдебно решение по чл. 33, ал. 2 ЗС за изкупуване на дела на един съсобственик от друг съсобственик;

2.2.4) придобиване от един съсобственик на дяловете на другите съсобственици по давност или на публична продан;

2.2.5) придобиване от трето лице на цялата вещ по давност, по реда на чл. 78 ЗС или на публична продан;

2.2.6) принудително отчуждаване на цялата вещ за държавни или общински нужди;

2.2.7) погиване на общата вещ, и др.

## 3. Делба

3.1) Делбата /съдебна или доброволна/ е единственият способ, чиято пряка правна цел е насочена именно към прекратяване на съсобствеността върху дадена вещ или вещи. Непосредствената правна цел на останалите способи е друга, като прекратяването на съсобствеността е само възможен страничен техен резултат.

3.2) При извършването на делба следва да се съблюдават следните основни изисквания:

а) да участват всички съсобственици, в противен случай тя е нищожна – чл. 75, ал. 2 ЗН

б) да е налице годен за делба обект

в) делбата да е извършена по допустим от закона начин

3.3) **Да участват всички съсобственици** означава всички те да са страни по договора за доброволна делба или по съдебната спогодба или страни в производството по съдебна делба в първата му фаза, а във втората му фаза – тези, спрямо които е допусната делбата с решението по първата фаза. Участието не означава, че всеки съсобственик следва непременно да получи реална част от делбените обекти – допустимо е и получаване на парична равностойност в определени хипотези, вкл. и от всички съсобственици /напр. при публична продан, но *при делба* не е допустимо някой съсобственик да не получи нищо – това е допустимо при някои от другите способи по т. 2.1 – напр. дарение/.

3.4) **Годен за делба обект** е налице, когато кумулативно:

3.4.1) **Обектът представлява вещ или вещно право** /напр. право на строеж, но не и вещно право на ползване/, т.е. **материален предмет** от действителността. Не са вещи и вещни права и следователно не подлежат на делба:

а) облигационните вземания или задължения, вкл. паричните влогове – ако са принадлежали на наследодателя, след смъртта му се считат поделени по право между наследниците му, т.е. всеки от тях придобива съответна част от вземането и може да претендира тази част направо от третото лице-длъжник; ако се касае за задължения на наследодателя, всеки наследник дължи на кредитора съответна на дела си част от тези задължения /чл. 60, ал. 1 ЗН/;

б) права на интелектуална собственост – авторски и сродни права, права върху търговски марки, географски означения, промишлен дизайн, патенти и др. /но е допустима делба на материалния предмет, резултат на интелектуални права – напр. на картини, книги, културни ценности, които са вещи/;

в) дялове и акции в търговски дружества /NB – не е същинска делба възможността по чл. 131 ТЗ/;

г) право на членство в юридически лица – кооперации, ЖСК, ЮЛ с нестопанска цел, и др.

3.4.2) **Вещта има самостоятелен характер** – да е правно разграничена от другите вещи

3.4.2.1) при *движимите вещи* това означава да са физически самостоятелни в житейския смисъл. Не са такива:

а) неотделените части на една вещ до отделянето им от нея, вкл. неотделените плодове,

б) присъединените вещи към друга сложна вещ /съставните ѝ части/ до отделянето им – напр. частите на един часовник, автомобил, машина, уред и т.н./,

в) принадлежностите към главна вещ,

г) отделни дребни частици, които самостоятелно нямат стойност в обикновения живот, но заедно представляват вещ – напр. зърнени храни, сол, захар, брашно, насипни материали и др., когато са в чували, пакети или определени количества,

д) веществата в свободно състояние /газове, течности/ – същите стават самостоятелни вещи, когато се съдържат в определени съдове и в този вид могат да са обекти на делба и разпоредителни сделки /напр. бутилки, бъчви, цистерни и т.н./,

3.4.2.2) При *недвижимите имоти* това означава да отговарят на условията, които законите поставят,

за да се считат те за самостоятелни вещи. Недвижими вещи са: земята, растенията, сградите и другите постройки и въобще всичко, което по естествен начин или от действието на човека е прикрепено трайно към земята или към постройката /чл. 110 ЗС/.

а) Частите от земната повърхност представляват недвижими имоти /поземлени имоти/ само ако са разграничени с граници, изкуствено прокарани от човека, и ако отговарят на изискванията за площ, когато има такива. Границите могат да се поставят свободно съобразно обема на правото на собственост и съществуващите разграничени имоти могат да се разделят свободно на други имоти само в местата, в които не са прокарани по законен ред задължителни гранични линии, а такива са болшинството от случаите. Така е в населените места, които имат утвърдени регулационни планове, земеделските и горски територии, за които са утвърдени планове на землища. Съобразно това качеството самостоятелен поземлен имот имат:

- урегулюваните поземлени имоти /парцели/, чиито граници се определят с влезли в сила подробни регулационни планове в населените места,
- неурегулюваните поземлени имоти в населените места, определени в граници съобразно правото на собственост,
- земеделските имоти, чиито граници се определят съобразно правото на собственост и се отразяват в плановете на землищата,
- горите, чиито граници се определят съобразно правото на собственост и се отразяват в плановете на землищата.

**Не представляват самостоятелни недвижими имоти и не могат да бъдат предмет на делба реални части от поземлени имоти преди обособяването на тези части в самостоятелни имоти по съответния ред, независимо дали тези части отговарят на изискванията за самостоятелен имот.** Тази хипотеза е различна от хипотезите, визирани в чл. 19, ал. 4 и чл. 200 ЗУТ – последните касаят случаите, когато предмет на делба е целият имот, но същият в резултат на делбата се разделя на реални части, отговарящи на изискванията за минимална площ, които се разпределят между съделителите, с което тези части придобиват статут на самостоятелен имот. И тук важи правилото, посочено по-горе за движимите вещи, че нямат характер на самостоятелна вещь неотделените части от нея до отделянето им. В тази връзка, нерядко в практиката се срещат случаи, когато се иска съдебна делба на бивш неурегулюван поземлен имот, който заедно с други имоти е включен в общ УПИ – подобна делба е недопустима ако се касае до УПИ, образуван в резултат на приложена дворищна регулация, тъй като правото на собственост върху бившия неурегулюван имот е трансформирано в право на собственост /или съсобственост/ върху целия УПИ, на който следва да се иска делбата; делбата би била допустима в някои хипотези на реституция или ако дворищната регулация не е била приложена и отчуждителното ѝ действие е отпаднало в хипотезата на § 8 от ПР на ЗУТ, с което бившите имоти възстановяват статута си на самостоятелни недвижими имоти, както и ако общият УПИ е образуван не в резултат на дворищна регулация, а в резултат на регулационен план за обществено мероприятие по отменената уредба на ЗТСУ /чл. 22/, но това мероприятие не е реализирано и имотът не е отчуждаван за държавна или общинска нужда.

б) Всички сгради и постройки могат да бъдат самостоятелни недвижими имоти ако се разглеждат *в тяхната цялост* и не са принадлежност към други сгради /напр. външни кухни, външни санитарни помещения, които са принадлежност към основната жилищна сграда, макар да са отделени от нея, но стопанските постройки и гаражите не са такива принадлежности/.

в) *Частите от сгради* могат да бъдат самостоятелни недвижими имоти, ако са обособени в такива съобразно одобрен архитектурен проект – напр. жилища, офиси, кантори, магазини, стопански помещения, гаражи и др. Ако тези обекти принадлежат на различни собственици възниква режим на етажна собственост. Не са самостоятелни обекти и не мога да бъдат предмет на делба:

- отделни части от тези самостоятелни обекти /отделни помещения, стаи/,
  - тавански и избени помещения – същите са принадлежност към отделните самостоятелни обекти и могат да бъдат предмет на делба само заедно с основния обект, към който се числят,
- NB – В етажна собственост, в която таванският и избеният етажи са общи части **по предназначение**, може да бъде извършена тяхната делба между отделните етажни собственици ако всички те са се съгласили да бъде променено предназначението им /от обща част да станат индивидуална собственост, като се обособят отделни избени или тавански стаи, които да се придадат към отделните самостоятелни обекти/.

### 3.4.3) Делбата на вещта да е допустима

Това означава:

- а) Да не е забранена от закона – напр. забранена е делба на общи части от етажна собственост, включващи и парцела, върху който е изградена сградата /чл. 38, ал. 3 ЗС/; на гори и земи,

възстановени в съсобственост по реда на чл. 3, ал. 2 и 3 ЗВСГЗГФ /чл. 3, ал. 4/; на вещи извън гражданския оборот /публична собственост/, на непрехвърлими вещни права – право на ползване, сервитути, и др.

б) Да не е несъвместима с естеството и предназначението на вещта /чл. 34, ал. 1 ЗС/. Такава несъвместимост е налице например:

– на вещи, които са в режим на *бездялова* съсобственост, докато тя съществува и се трансформира в дялова – напр. съпругеска имуществена общност, обща собственост при гражданско дружество /чл. 358, ал. 2 ЗЗД/;

– на идеални части от една вещ /може да се дели само цялата вещ/;

– на съсобствен парцел без сградите в него, в който има две или повече самостоятелни сгради, които могат да бъдат обект на собственост и които са изключени от съсобствеността, а принадлежат на отделни съсобственици на парцела /ППВС № 2/1982 г./; в тези случаи е допустима делба на сградата или самостоятелни обекти в нея /при етажна собственост/, заедно с принадлежащите им идеални части от правото на собственост или на строеж върху земята.

**3.5) Делбата да е извършена по допустим от закона начин** означава да са спазени изискванията, които законите поставят при поделянето на делбената маса. Основното от тях е обособените в резултат на делбата обекти да могат да бъдат самостоятелни вещи /т. 3.4.2/.

**3.5.1) Възможните начини за извършване на делба са:**

– чрез реално разделяне на делбената маса и разпределянето ѝ между всички съделители, което може да бъде съчетано и с частично парично уравниване на дяловете,

– чрез възлагане на делбените обекти или на реални части от тях на част от съделителите и парично компенсиране на останалите съделители,

– чрез осребряване на делбената маса и разпределяне на паричната ѝ равностойност.

**3.5.2) Без спазване на допълнителни изисквания реално разделяне на делбената маса може винаги да се извърши чрез разпределяне на делбените обекти в тяхната цялост между съделителите, ако броят на тези обекти е по-голям или равен на броя на съделителите.**

**3.5.3) Ако обаче е необходимо даден делбен обект да бъде разделен на части, то тогава следва да се спазват определени изисквания, гарантиращи, че обособените части ще могат да бъдат **самостоятелни обекти на право на собственост**:**

– при делба на неурегулиран поземлен имот реално обособените части не могат да бъдат с размери по-малки от минималните по чл. 19, ал. 4, 5 или 6 ЗУТ;

– при делба на урегулиран поземлен имот следва предварително да бъде одобрен от общинската администрация проект за изменение на действащия план за регулация, отговарящ на градоустройствените изисквания /чл. 134, ал. 2, т. 6 ЗУТ – за доброволна делба и чл. 201 ЗУТ – за съдебна делба/

– при делба на земеделски имоти реалното обособените части не могат да бъдат с размери по-малки от минималните по чл. 72 от Закона за наследството /3 дка за нивите, 2 дка за ливадите и 1 дка за лозя и овощни градини/, като е необходимо предварително да бъде одобрен проект за разделяне от общинската служба по земеделие – чл. 7 ЗСПЗЗ;

– при делба на гори или земи от горския фонд /извън случаите на чл. 3, ал. 4 ЗВСГЗГФ/ реалните дялове не могат да бъдат по-малки от 1 дка – § 3 от ПЗР на ЗВСГЗГФ

– при делба на съсобствена сграда, жилище или друг обект в сграда обособените дялове следва да отговарят на инвестиционни проекти, одобрени от общинската администрация, а при съдебна делба е необходимо и дяловете да могат да бъдат обособени в самостоятелни обекти без значителни преустройства и без неудобства, по-големи от обикновените /чл. 202 и чл. 203 ЗУТ/;

– необходимо е и новообособените обекти предварително да са получили идентификатори в кадастъра по реда на ЗКИР, като неспазването на това изискване при **доброволна делба** води до нейната недействителност /чл. 54, ал. 4 и 5 ЗКИР/, а при съдебна делба е с пожелателен характер /засага/;

**3.5.4) Делба чрез възлагане на делбените обекти или на реални части от тях /отговарящи на предходните изисквания/ на част от съделителите и парично компенсиране на останалите съделители е допустима винаги при доброволна делба и съдебна спогодба, а при съдебна делба – само в случаите на възлагане на неподеляемо жилище по реда на чл. 349 ГПК;**

**3.5.5) Осребряване на цялата или на част от делбената маса и разпределяне на паричната ѝ равностойност между съделителите е допустима при съдебна делба /чл. 348 ГПК/ в случаите на реална неподеляемост на делбената маса или на даден обект от нея /последното – в хипотезата когато останалите обекти могат да се разделят по предходните начини – напр. недвижим имот да се възложи по реда на чл. 349 ГПК, а допуснато до делба МПС да се изнесе на продан/. Доброволна делба не може да приключи с такъв резултат, тъй като той е идентичен с продажба на трето лице, докато страни**

по договора за доброволна делба могат да бъдат само съсобствениците /но няма пречка същите вместо доброволна делба да продадат вещта на трето лице и да си разделят цената/.

#### 4. Съдебна делба

4.1) Характерно за съдебната делба, че тя е *многофазно* съдебно производство, всяка от които фази приключва със съдебно решение, подлежащо на самостоятелно триинстационно обжалване. Целта на всяка от фазите е да осигури спазването на определена *част* от изискванията по т. 3.2, както и разрешаването на други свързани със съсобствеността спорове между съделителите /ако има такива/. Това в повечето случаи предполага **значителна** продължителност на съдебния процес.

4.2) В първата фаза на съдебната делба се проверява:

– дали е годен за делба обект /вж. т. 3.4/,

– този обект съсобствен ли е,

– между кои съделители е съсобствен и при какви дялове.

а) Ако се установи кумулативното наличие на горните предпоставки, първата фаза завършва с решение, с което съдът **допуска делбата**, като постановява по отношение на кои обекти, между кои съделители и при какви дялове да се извърши делбата. Решението има установително действие по отношение на тези въпроси, чието пререшаване впоследствие е недопустимо, освен при новонастъпили обстоятелства, които се съобразяват /напр. погиване на вещта, смърт на съделител и т.н./. Това решение е условие за продължаване на делбата в следващата фаза.

б) Ако не се установи годен за делба обект **или** той не е съсобствен между съделителите искът за делба се отхвърля, с което производството окончателно приключва. Искът може да се отхвърли и само по отношение на част от обектите или част от съделителите, с което те се изключват от делбата.

в) Във връзка с проверката на горните условия в първата фаза на делбата могат да се разглеждат широк кръг въпроси, касаещи делбената маса и материалната легитимация на съделителите – оспорвания на произход, на осиновявания, на завещания, на истинността на писмени доказателства, на действителност на правни сделки, искания за намаляване на завещателни разпореждания или дарения поради накърняване на запазена част от наследството, искания по чл. 12, ал. 1 от Закона за наследството и др.

4.3) Във втората фаза на съдебната делба се решават следните въпроси:

4.3.1) **Пристъпва се към същинското извършване на делбата**, за да бъде постигната крайната ѝ цел – прекратяване на състоянието на съсобственост. Тази цел се постига чрез избиране и прилагане на допустим способ за извършване на делбата.

В съдебната делба способите за прекратяване на съсобствеността са **лимитирани**, като основен критерий за избора на способ е дали броят на реалните дялове съответства на броя на съделителите и доколко стойността на реалните дялове съответства на стойността на делбените квоти. Тези способности се прилагат в следната законова поредност:

а) При наличие на хипотезите на чл. 349, ал. 1 или 2 ГПК се извършва **възлагане на неподеляемо жилище**, като дяловете на останалите съделители се уравниват с други имоти или с пари. В тази случаи възлагането е **условно** – то поражда правно действие ако се плати определеното парично уравнение в 6-месечен срок от влизане в сила на решението за възлагане, едва след което съделителят придобива собствеността, а в противен случай решението за възлагане се обезсилва по право.

– в първата хипотеза /чл. 349, ал. 1/ се изисква жилището да е било бивша съпругеска имуществена общност, прекратена със смъртта на единия съпруг или с развод, и преживелият или бившият съпруг, на когото е предоставено упражняването на родителските права по отношение на децата от брака, да няма собствено жилище; в тази хипотеза е необходимо към момента на постановяване на решението за възлагане съпругът все още да упражнява родителските права, т.е. децата да не са навършили пълнолетие,

– във втората хипотеза /чл. 349, ал. 2/ се изисква жилището да е изцяло сънаследствено, като претендиращият възлагане съделител следва да е живял в него при откриване на наследството и да не притежава друго жилище; ако няколко претендиращи съделители отговарят на тези условия, се предпочита онзи, който предложи по-висока цена при проведено пред съда наддаване.

б) След прилагане или неприлагане на предходния способ се проверява дали са условията за разпределение на останалите делбени обекти по реда на чл. 353 ГПК. Тези условия са:

– в делбената маса да има достатъчно обекти, вкл. и новообособени съобразно т. 3.5.3, от които за всеки съделител може да бъде отреден дял в натура; по този ред е възможно и групиране на съделителите чрез поставяне на имот в общ дял по тяхно общо съгласие или когато разпределението се извършва по наследствени колена;

– съставянето на дяловете и тегленето на жребий е невъзможно или много неудобно; съгласно ППВС

№ 7/1973 г. невъзможност е налице, когато до делба са допуснати имоти, съществено различаващи един от друг по площ или стойност, а същевременно частите на съделителите са различни; неудобство е налице, когато в някои от имотите един от съделителите е извършил значителни подобрения;

в) Ако не е налице второто условие на предходния способ, но е налице първото, тогава делбата се извършва чрез съставяне на разделителен протокол, след влизането в сила на който, се пристъпва към теглене на жребий /чл. 350 и чл. 352 ГПК/;

г) Ако нито един от предходните способности не е приложим, делбата се извършва чрез изнасяне на делбения обект /обекти/ на публична продажба, като получената цена се разпределя между съделителите съобразно дяловете им. Публичната продажба се извършва от съдебен изпълнител, а всеки от съделителите може да участва като наддавач – чл. 348 и чл. 354 ГПК.

**4.3.2) Разглеждат се т.нар. претенции по сметки между съделителите**, ако такива са предявени.

Няма пречка вместо в съдебната делба тези претенции да бъдат предявени и в отделно дело, а и съдебната делба не е задължително условие за предявяването им – съсобственикът може да не иска делба засега, а единствено да търси заплащане на тези вземания. Независимо от начина на предявяването им /дали в съдебната делба или в отделно дело/ за тези вземания важи написаното по-долу в т. 5. Освен за тези претенции е възможно между съсобствениците да съществуват и други неуредени облигационни спорове /напр. по повод даден заем или други договорни отношения/, които не могат да бъдат предмет на разглеждане в рамките на съдебната делба, но няма пречка да се разгледат в друго дело по общия ред и също да бъдат предмет на медиация.

4.4) Възможно е съдебната делба да премине и през “трета фаза”. Това е хипотезата на чл. 349, ал. 6, изр. 2 и 3 ГПК – когато е възложено неподеляемо жилище /т. 4.3.1, буква “а”/, но в 6-месечният срок от влизането в сила на възлагателното решение съделителят не изплати определеното парично уравнение, което води до обезсилване по право на решението за възлагане. Тогава по правило се стига до изнасяне на имота на публична продажба. Това може да бъде избегнато и имотът да бъде възложен на друг съделител, когато:

- жилището е сънаследствено,
- има искане в срок от друг съделител за възлагане,
- този съделител е живял в жилището към момента на откриване на наследството,
- същият няма друго жилище,
- същият заплати **веднага** /т.е. до момента на устните състезания преди постановяване на решението/ цената, по която е оценен имотът при делбата, намалена със стойността на дела му в него.

## 5. Претенции по сметки

Това са искания за присъждане на вземания, които съсобствениците имат един срещу друг **във връзка със съсобствеността или с наследяването**. Такива се следните вземания за заплащане на:

5.1) **Необходими разноски** – разходи за труд и материали, които наложително са били направени за съхраняването, поправянето и поддържането на общата вещ, с цел да не се влоши нейното първоначално състояние. От такъв характер са напр. разходи за поправка на повредени или амортизирани покриви, улуци, водопроводни тръби, кранове, ел. инсталация, подмяна на повредена входна врата, отстраняване на вреди от течове, ремонт на общи части на етажна собственост и др. Съсобствениците са задължени да участват в тези разходи съразмерно с дела си /чл. 30, ал. 3 ЗС – всеки съсобственик участва в ползите и тежестите на общата вещ съразмерно с частта си/. Ако са направени от част от съсобствениците, останалите съсобственици дължат да им заплатят припадащата им се част от тези разноски, но само от **реално направените разноски към момента на извършването им**, а не според актуалните цени към днешна дата. Тези вземания са изискуеми от момента на извършването на разноските, от който момент тече и общата 5-годишна погасителна давност по чл. 110 ЗЗД.

5.2) **Полезни разноски /подобрения/** – разходи за труд и материали, които са довели до увеличаване на стойността на вещта, без да са били наложителни. Такива напр. са: за смяна на подови настилки /които иначе са годни/, смяна на тапети, шпакловане и боядисване на стени, смяна на фаянс в санитарни и др. помещения, подмяна на врати /ако старите са здрави/, подмяна на дограма /ако старата е в използваемо състояние и не е напълно амортизирана/. Не са подобрения движимостите, които могат да бъдат отделени без съществено увреждане на имота /напр. за мебели, вкл. кухни, обзавеждане, осветителни тела, бойлери и т.н./ – същите по принцип са собственост на съсобственика, който ги е заплатил, поради което той може да ги демонтира и да си ги вземе. Вземанията за подобрения се погасяват с общата 5-годишна погасителна давност, течаща от момента на изискуемостта им, който различен в различните хипотези. Ако подобренията са направени от част от съсобствениците, останалите съсобственици дължат да им заплатят припадащата им се част, но

оценяването се извършва по различен начин:

- а) ако са направени със съгласието на всички съсобственици се дължат реално направените разноси към момента на извършването им /чл. 30, ал. 3 ЗС/, от който момент тече и погасителната давност;
- б) ако са направени без съгласието или при противопоставяне от останалите съсобственици се дължи по-малката стойност между реално заплатените разноси и сумата, с която се е увеличила стойността на общата вещ към момента на извършване на подобренията /чл. 61, ал. 2 и 3 ЗЗД/, от който момент тече и погасителната давност;
- в) ако са направени от съсобственик, който е упражнявал фактическата власт върху целия имот за себе си и е довел това до знанието на останалите съсобственици /т.е. упражнява недобросъвестно владение, а не само държане, на техните идеални части/ се дължи по-малката стойност между реално заплатените разноси и сумата, с която се е увеличила стойността на общата вещ към момента на извършване на подобренията /чл. 74, ал. 1 ЗС/; давността тече от момента на прекъсване на владението и преминаването му в държане;
- г) ако в предходната хипотеза съсобственикът може да се третира като добросъвестен владеец /чл. 70, ал. 1 ЗС/ се дължи сумата, с която се е увеличила стойността на общата вещ, пресметната към момента на постановяване на съдебното решение; давността тече от момента на прекъсване на владението и преминаването му в държане;

**5.3) Луксозни разноси** – разходи, които са направени за задоволяване на вкусове и нужди на съсобственика, но които не правят имота по-ценен /напр. разноси за обединяване на две помещения в едно или обратно, за затваряне на едни прозорци и отваряне на други с оглед по-добър изглед, за построяване на ниши за статуи в стените и др./. Тези разноси не подлежат на заплащане от останалите съсобственици, освен ако те са дали съгласието си за извършването им, в който случай се дължи съответна част от реално направените разходи /чл. 30, ал. 3 ЗС/. Давността тече от момента на извършването им.

#### **5.4) Увеличение на наследството по чл. 12, ал. 2 ЗН.**

Тази специална хипотеза визира случаите, когато даден сънаследник /или сънаследници/ *приживе на наследодателя* е спомогнал да се увеличи наследството /напр. да се изгради сграда, да се изплати задължение на наследодателя към трети лица/, чрез безвъзмезден труд и/или средства, които не е дал на заем на наследодателя, като наследникът не е бил възнаграден по друг начин – чрез завещание, дарение или ползване на имот през определен период от време. В този случай наследникът може да иска да бъде овъзмезден за приноса си в увеличението според стойността му към момента на извършване на делбата. Възмездяването може да се извърши чрез възлагането на делбен имот /но само ако приносът не е по-малък от стойността на имота/, или чрез пари. Погасителната давност е 5 г. и тече от предявяване на иска за делба.

**5.5) Обезщетение за ползване по чл. 31, ал. 2 ЗС** – когато общата вещ се използва лично само от някои от съсобствениците, те дължат обезщетение на останалите за ползата, от която са лишени, от деня на писменото поискване. Давността е 5-годишна и тече отделно за всеки изминал ден след писмената покана /не се касае за периодично плащане, а за отделни вземания за всеки един ден/. Съгласно ТР № 7/2.11.2012 г. на ОСГК – ВКС личното ползване от даден съсобственик е налице когато: – той или член на неговото семейство след писмената покана продължава пряко и непосредствено да си служи с цялата обща вещ, съобразно предназначението ѝ, за задоволяване на свои /лични или на семейството си/ потребности, без да зачита конкурентните права на друг съсобственик, – той или член на неговото семейство не си служи пряко и непосредствено с цялата обща вещ, но имайки достъп до нея, не допуска друг съсобственик да си служи с нея /например като държи ключа/, – ползващият съсобственик е допуснал на безвъзмездно основание /с договор за заем за послужване/ трето за собствеността лице, което само или заедно с него ползва общата вещ.

Размерът на обезщетението се определя в съответствие със средния пазарен наем, при съобразяване обема, за който ползващият имота съсобственик-длъжник надхвърля своя дял в собствеността. Съобразно константната съдебна практика обезщетение по чл. 31, ал. 2 ЗС не се дължи само ако съсобственикът, до когото е отправено писменото поискване, **предложи** на този, който му го е отправил, да ползва вещта лично според правата си в собствеността **и му осигури възможността реално да упражнява това свое право**, а последният откаже или не се отзове /само за периода след отправяне на насрещното предложение и осигуряване на реалната възможност/.

#### **5.6) Събрани доходи от използване на собствената вещ по чл. 30, ал. 3 ЗС.**

Вземането произтича от правото на всеки съсобственик да участва в **ползите** от общата вещ /чл. 30, ал. 3 ЗС/. Хипотезата има предвид случаите, когато един или няколко от съсобствениците са

предоставили на трето лице /или лица/ ползването на цялата обща вещ срещу заплащане на възнаграждение /наем, лизинг, аренда/. В този случай останалите съсобственици, които не са страни по договора с третото лице, имат право да получат съответна част от реално събраните от съсобственика доходи съобразно дяловете им в съсобствеността. Давността за това вземане е 5-годишна и тече от събирането на съответния доход.

5.7) **Платени задължения** /чл. 30, ал. 3 ЗС/ – напр. за заплатен от един съсобственик наследствен дълг или данъци за имота.

5.8) Съществува и практика /която не е безспорна/, че по реда на чл. 346 ГПК могат да се разглеждат и претенции между сънаследниците за направени разходи за гледане на наследодателя и за лекуването му, за обичайни разходи по повод смъртта на наследодателя, за щети по общо имущество, ако някои от вещите, допуснати до делба, не са налице при извършването ѝ.

## **6. Разпределение на ползването на общата вещ – чл. 32 ЗС**

Възможно е никой от съсобствениците да не иска прекратяване на съсобствеността или пък това да не е правно допустимо /т. 3.4.3/. Тогава вещта остава обща, като следва да се реши как тя ще се използва от всички съсобственици, т.е. как ще се разпредели ползването ѝ между тях. Правните способности за това разпределение на ползването са:

6.1) **Договор, сключен между всички съсобственици** – страните са свободни да уговорят начина на ползване и управление на вещта, като могат да определят, че: всеки ще ползва отделна реална част от имота; ще бъде установено повременно ползване; ще бъде отдаден под наем, аренда, лизинг на трето лице; ще бъде допуснато трето лице безвъзмедно да ползва имота /заем за послужване/ и т.н. За този договор законът не изисква да бъде сключен в определена форма за действителност, поради което и обикновена устна уговорка е правно валидна. Поради това подобен договор се счита сключен и с конклюдентни действия – напр. ако съсобствениците фактически са си разделили ползването и от дълги години ползват имота по даден начин, то очевидно са се съгласили с този начин на ползване. За доказването на такъв договор и с оглед безспорност между страните е желателно да е сключен в писмена форма.

6.2) **Решение на съсобствениците, притежаващи повече от половината от общата вещ** /чл. 32, ал. 1 ЗС/ – решението следва да е съобразено с чл. 31, ал. 1 ЗС и следва да осигури възможност за всеки съсобственик да упражнява правата си; мнозинството не може да взема решение, което изключва възможността вещта да се ползва от част от съсобствениците.

6.3.) **Съдебно решение по чл. 32, ал. 2 ЗС** – ако не може да се образува мнозинство или ако решението на мнозинството е вредно за общата вещ, районният съд, по искане на който и да е от съсобствениците, решава въпроса, взема необходимите мерки и ако е нужно, назначава управител на общата вещ. Производството е за *спорна съдебна администрация* и в него задължително следва да участват всички лица, имащи вещни права по ползването на общата вещ /съсобственици, титуляри на вещно право на ползване, на право на строеж, сервитути/. Този ред не се прилага за разпределение на ползването на обща част от етажна собственост /което е от компетентността на общото събрание на ЕС/, освен ако етажната собственост се състои от двама етажни собственици, в който случай не може да се учреди общо събрание.

## **7. Някои въпроси при медиация по спорове между съсобственици**

7.1) Всеки граждански спор между съсобственици може да бъде разрешен чрез медиация, бил той правен или неправилен. В това отношение не съществуват никакви ограничения. Наред с общоизвестните си предимства медиацията в тези случаи е много подходящ способ за уреждане на спорове и защото:

– Правните спорове по повод на съсобственост макар и да имат изцяло имуществен характер, в много случаи са породени от конфликти на лична основа със силен отрицателен емоционален заряд /напр. между бивши съпрузи/, което в един съдебен процес нито може да бъде взето предвид, нито може да получи благоприятно разрешение, което в медиацията е възможно, а това е предпоставка за избягване на бъдещи спорове между страните.

– Имущественият характер на споровете предполага широки възможности за тяхното разрешаване, тъй като страните имат почти пълна свобода на договаряне спрямо своето имущество, а законовите ограничения са минимални и свързани главно с изисквания при реалното разделяне на недвижими имоти и с процедурни въпроси.

Не е задължително даден спор между съсобственици да е предявен пред съд, за да може да бъде предмет на медиация. Тук ще бъдат разгледани някои въпроси при медиация по повод на висящи съдебни спорове.

### **7.2) В съдебна делба**

7.2.1) Няма пречка страните да постигнат споразумение по всички въпроси, които са или могат да станат предмет на съдебната делба, още в рамките на първата фаза на производството. Това обаче предполага между тях **да няма спорове по въпросите на съсобствеността и дяловете им**, в противен случай медиацията е неподходяща поне на този етап. Подобна хипотеза обаче би била рядко срещана, тъй като при липса на спор по тези въпроси едва ли би се стигнало до съдебна делба – съсобствениците биха уредили извънсъдебно отношенията си. Ако все пак се стигне до подобен случай, при постигането на споразумение по начина на прекратяване на съсобствеността следва да се гарантира спазването на императивните изисквания, посочени в т. 3.2. Предимство за съсобствениците е, че същите не са ограничени от влязло в сила съдебно решение по първата фаза /такова още не е постановено/, което решение може сериозно да размести техните дялове, особено при възстановяване на запазена част от наследство.

Допустимо е в първата фаза да бъде сключено споразумение и по облигационните претенции между съсобствениците /претенциите по сметки/, макар същите все още да не са предявени по делото /предявяват се във втората фаза/. В този случай споразумението ще има характер на извънсъдебна спогодба, а при одобряване в процедура по чл. 18 от Закона за медиацията – и на съдебна спогодба.

7.2.2) Със съдебното решение, с което приключва първата фаза, **по задължителен начин** се установява по отношение на кои обекти, между кои съделители и при какви дялове да бъде допусната делбата. С това се установява наличието и на първите две от изискванията на т. 3.2. Във втората фаза тези въпроси **не могат да бъдат пререшавани** /освен при новонастъпили обстоятелства/, **включително и в споразумение между страните**. Във втората фаза се решават въпросите за начина на извършване на делбата и за претенциите по сметки /ако има такива/, по всеки от които страните могат да се споразумеят.

#### а) **По извършването на делбата**

Както бе посочено във втората фаза на съдебната делба съдът е ограничен в избора на способите за прекратяване на съсобствеността, прилагайки ги при определени предпоставки и в задължителна поредност. Страните обаче разполагат със **значителна свобода** при постигане на споразумение, като могат:

– да изберат **всеки способ по т. 2.1** и да го приложат в съответната форма за действителност /при избор на способ, различен от съдебна спогодба, могат да поискат производството по съдебна делба да бъде прекратено, независимо, че е във втората му фаза, а е възможно и да поискат да бъде спряно по общо съгласие за 6 месеца – чл. 229, ал. 1, т. 1 ГПК/,

– да разпределят както желаят между тях делбените обекти, вкл. и чрез поставяне в общ дял на няколко съделители /но ако желаят реално разделяне на даден недвижим имот са длъжни да съблюдават изискванията по т. 3.5.3/,

– да уговорят размер на парично уравнение какъвто желаят /допустимо е част от съделителите да получат всички делбени обекти, а други – само парично уравнение; ако се предвижда част от съделителите да не получат нищо, то тогава се касае до дарение, което следва да бъде оформено чрез договор за дарение, сключен във формата на нотариален акт – чл. 18 ЗЗД, а не чрез съдебна спогодба/,

– да решат да не прекратяват съсобствеността и да прекратят съдебната делба без други уговорки,

– да решат да не прекратяват съсобствеността и да прекратят съдебната делба, като уговорят разпределение на ползването на съсобствените вещи по т. 6.1, и др.

#### б) **По претенциите по сметки** – т. 5

При уреждане на паричните претенции свободата на страните е още по-голяма. Тук няма разлика с медиациите за други парични спорове, несвързани със съсобственост. Страните могат да постигнат съгласие, като:

– уговорят кои от претенциите, в коя част и в какъв размер се признават /като не са ограничени от законовите начини за определяне на този размер по т. 5, нито от евентуалното им погасяване по давност/,

– уговорят срокове и начини за погасяването им /напр. разсрочено плащане, или пък да бъдат прихванати срещу насрещно вземане, вкл. и за парично уравнение по делбата/,

– се споразумеят по други парични спорове между тях, които не са или не могат да бъдат предявени в съдебната делба – напр. във връзка с даден заем между тях /в тази част споразумението ще има характер на извънсъдебна спогодба, а при одобряване в процедура по чл. 18 от Закона за медиацията – и на съдебна спогодба/.

7.2.3) В споразумението следва да бъдат индивидуализирани **възможно най-подробно** съответните делбени обекти и парични претенции, както и самите страни. Страните могат да уговорят и как ще бъдат разпределени разноските по делбата или по другия приложен способ по т. 2.1.

Следва да се има предвид, че в повечето случаи самото споразумение, което се подписва при



медиация, няма да е достатъчно за постигането на крайния целен резултат, който ще е възможен само ако бъде обективизиран в съответната форма за действителност /напр. според избрания способ по т. 2.1 – нотариален акт, договор с нотариална заверка на подписите, съдебна спогодба и т.н./. В този случай споразумението ще има подготвителен характер, като следва да се предприемат и допълнителни правни действия. Единствено при уреждане на непредявени в делбата парични спорове между съделителите писменото споразумение ще е достатъчно, тъй като ще представлява извънсъдебна спогодба /но няма да има изпълнителна сила при евентуално неизпълнение – за последното е необходимо одобряване по чл. 18 ЗМ или пък сключване с нотариална заверка на подписите, за да бъде основание за издаване на заповед за незабавно изпълнение по чл. 417, т. 3 ГПК/.

### 7.3) В производство по чл. 32, ал. 2 ЗС

Медиацията не разкрива особености – целта е страните сами да решат как да бъде разпределено ползването на общата вещ. Единственото изискване е участието в споразумението на всички страни по съдебното производство. Допустимо е уговарянето, че целият имот ще бъде ползван от част от съсобствениците срещу заплащане от тяхна страна на парични суми на другите съсобственици. Прилагането на достигнатото от тях разрешение ще изисква или сключването на съдебна спогодба или сключването на договор по т. 6.1 /в последния случай съчетано с искане до съда за прекратяване на делото по чл. 32, ал. 2 ЗС – отказ или оттегляне на иска/.

7.4) Доколкото разрешаването на правните спорове между съсобственици изисква и съобразяване с редица законови изисквания, основните от които бяха посочени по-горе, вкл. и по юридическото оформяне на крайния резултат, е препоръчително в процедурата по медиация всяка от страните в медиацията да участва с правен консултант /адвокат/.

## ПРИМЕРНИ ТЕКСТОВЕ ЗА СЪДЕБНИ СПОГОДБИ

NB – Във всички съдебни спогодби могат да се уреждат само въпроси, които са предмет на съответното съдебно производство – съдебна делба, по чл. 32, ал. 2 ЗС или отделно дело за претенции по сметки. За въпроси извън непосредствения предмет на съдебното дело споразумението ще има характер на извънсъдебна спогодба, а само при одобряване в процедура по чл. 18 от Закона за медиацията – и на съдебна спогодба /тази процедура обаче не може да се развие в рамките на вече висящото дело, а следва да се образува ново дело пред районния съд/. Съдебната спогодба се сключва във формата на съдебния протокол от заседанието, поради което страните следва да представят пред съда писмения текст на проекта за своето споразумение, което съдът ще възпроизведе в съдебния протокол и след това ще покани страните да го подпишат пред него. Допустимо е при подписването на съдебната спогодба страните да бъдат представлявани от пълномощници по чл. 32 ГПК /адвокат, родител, дете, съпруг, юрисконсулт/, но само с изрично писмено пълномощно за сключване на спогодба с определено съдържание – чл. 34, ал. 3 ГПК. Препоръчително е проектът за споразумение да бъде представен по делото поне 3-4 дни преди насроченото заседание, за да може съдът да се запознае с него и да го провери за съответствието му със закона. Освен това в съдебното производство за делба ще следва да се назначи оценителна експертиза за оценка на делбената маса и дяловете с оглед събиране от съда на дължимата държавна такса /ако такава до момента не е назначавана/.

### I. По извършване на съдебна делба /без значение на фазата/

Страните заявяват, че сключват следната съдебна спогодба /примерни текстове при различни варианти/:

1. Ищецът И. П. Г. с ЕГН .... получава в дял и в изключителна собственост следния недвижим имот: **апартамент № 23** с площ от 60 кв. м., находящ се в гр. София, ж.к. “Люлин”, бл. 345, вх. 1, ет. 6, състоящо се от две стаи, кухня и сервизни помещения, при граници – коридор, двор, ап. 24 и ап. 22, заедно с принадлежащото му таванско /избено/ помещение № 23 с площ от 6 кв. м., при граници – мазе № 22, мазе № 24, коридор, заедно със съответните идеални части от общите части на сградата и от правото на строеж /правото на собственост/ върху дворното място. Ищецът И. П. Г. с ЕГН .... се задължава да заплати на ответника Н. М. Р. с ЕГН .... за уравниение на дела му сумата 30 000 лв. в срок до 1.06.2013 г. /или на три вноски, както следва: 10 000 лв. – в срок до 1.04.2013 г., 10 000 лв. – в срок до 1.06.2013 г. и 10 000 лв. – в срок до 1.08.2013 г./.

2. Ищецът В. П. И. с ЕГН .... получава в дял и изключителна собственост следния недвижим имот: **жилище** с площ от 150 кв. м., заемащо целия първи етаж от триетажната жилищна сграда, находяща се в гр. София, кв. “Симеоново”, ул. “Здравец” № 10, заедно с принадлежащите му **мазе № 1** с площ от 15 кв. м., при граници – коридор, **мазе № 2** и двор, **таванско помещение № 1** с площ от 20 кв. м., при граници – коридор, **таванско помещение № 2** и двор, заедно с 1/3 /или съответната/ идеална част от общите части на сградата и от правото на собственост върху дворното място, цялото с площ от 900 кв. м., съставляващо УПИ II-345 от кв. 23 по рег. план на гр. София, м. “Симеоново – Драгалевци”, при граници – УПИ III-425, УПИ VII-253, УПИ IV-562, и ул. “Здравец”.

Ответникът Н. В. М. с ЕГН ..... получава в дял и изключителна собственост следния недвижим имот: **жилище** с площ от 150 кв. м., заемащо целия втори етаж от триетажната жилищна сграда, находяща се в гр. София, кв. “Симеоново”, ул. “Здравец” № 10, заедно с принадлежащите му **мазе № 2** с площ от 15 кв. м., при граници – коридор, **мазе № 1**, **мазе № 3** и двор, **таванско помещение № 2** с площ от 20 кв. м., при граници – коридор, **таванско помещение № 1**, **таванско помещение № 3** и двор, заедно с 1/3 /или съответната/ идеална част от общите части на сградата и от правото на собственост върху дворното място, цялото с площ от 900 кв. м., съставляващо УПИ II-345 от кв. 23 по рег. план на гр. София, м. “Симеоново – Драгалевци”, при граници – УПИ III-425, УПИ VII-253, УПИ IV-562, и ул. “Здравец”.

Ответницата К. И. П. с ЕГН ..... получава в дял и изключителна собственост следния недвижим имот: **жилище** с площ от 150 кв. м., заемащо целия трети етаж от триетажната жилищна сграда, находяща се в гр. София, кв. “Симеоново”, ул. “Здравец” № 10, заедно с принадлежащите му **мазе № 3** с площ от 15 кв. м., при граници – коридор, **мазе № 2** и двор, **таванско помещение № 3** с площ от 20 кв. м., при граници – коридор, **таванско помещение № 2** и двор, заедно с 1/3 /или съответната/ идеална част от общите части на сградата и от правото на собственост върху дворното място, цялото с площ от 900 кв. м., съставляващо УПИ II-345 от кв. 23 по рег. план на гр. София, м. “Симеоново – Драгалевци”, при граници – УПИ III-425, УПИ VII-253, УПИ IV-562, и ул. “Здравец”.

Страните заявяват, че нямат претенции за парично уравнение един спрямо друг.

3. Ищцата Д. В. И. с ЕГН .... получава в дял и изключителна собственост следните недвижими имоти:  
а) **апартамент № 45** с площ от 45 кв. м., находящ се в гр. София, ж. к. “Дианабад”, бл. 22, вх. 3, ет. 5, при граници – ап. 47, ап. 46, коридор и двор, заедно с принадлежащото му **таванско помещение № 45** с площ от 6 кв. м., при граници – **таванско помещение № 47**, **таванско помещение № 46**, коридор и двор, заедно със съответните идеални части от общите части на сградата и от правото на строеж /правото на собственост/ върху дворното място, б) **незастроено дворно място** с площ от 700 кв. м., находящо се в с. Лозен, Столична община, ул. 5-та № 23, съставляващо поземлен имот № 316 от кв. 12 по кадастралния план на с. Лозен, при граници – ПИ № 315, ПИ № 314 и улица.

Ответникът Т.И.П. с ЕГН ... и ответницата М.К.И. с ЕГН .... получават в общ дял при равни квоти от по 1/2 ид. част, следните недвижими имоти: а) **дворно място** с площ от 800 кв. м., находящо се в гр. София, кв. “Драгалевци”, ул. “Глухарче” № 13, представляващо УПИ IV-136, при граници – УПИ II-241, УПИ III-524 и улица, заедно с построената в него **едноетажна жилищна сграда** със застроена площ от 95 кв. м., състояща се от жилищен етаж с три стаи, кухня, баня, тоалетна и сервизни помещения, и сутеренен етаж, състоящ се от избени помещения, и б) **нива** с площ от 15 дка, находяща се в землището на с. Лозен, съставляваща имот № 023462 от картата на землището, при граници – имоти № 03562, № 63982, и № 038271.

Ответникът Т.И.П. с ЕГН ... и ответницата М.К.И. с ЕГН .... се задължават да заплатят на ищцата Д.В.И. с ЕГН .... за уравнение на дела й сумата 20 000 лв. в срок до 1.10.2013 г.

или – За уравнение на дела на ищцата Д.В.И. с ЕГН .... ответниците Т.И.П. с ЕГН ... и ответницата М.К.И. с ЕГН .... са й заплатили сумата 20 000 лв. преди сключване на настоящата спогодба.

4. Ищецът И. П. Г. с ЕГН .... получава в дял и в изключителна собственост следните движими вещи /подробно се описват/: а) холна гарнитура, състояща се от ....., модел ..., б) телевизор, модел ....., в) сервиз за кафе, включващ ....., г) готварска печка модел ....., д) лек автомобил марка ....., с рег. №..., номер на двигателя ....., номер на рамата ....

Ответницата Л.И.Н. с ЕГН .... получава в дял и изключителна собственост следните движими вещи:

.....

## II. По претенциите по сметки /без значение дали в съдебна делба или в отделно дело/

Страните заявяват, че сключват следната съдебна спогодба:

1. Ответникът Г. Н. В. с ЕГН .... се задължава да заплати на ищеца А.Д.И. с ЕГН .... сумата 5 000 лв., представляваща припадащата му се част от извършени от ищеца в периода 2008 г. – 2009 г. необходими разноски и подобрения в следния съсобствен техен имот – апартамент № 54, находящ се в гр. София, ж. к. “Дружба – 1”, бл. 67, вх. 3, ет. 5, изразяващи се в подмяна на ВиК-инсталация, ел. инсталация, дограма, подови настилки, фаянс в банята, шпакловане и боядисване.... и т.н. /подробно се описват различните видове СМР/. Сумата следва да бъде заплатена в срок до 1.10.2013 г. /или на пет вноски от по 1 000 лв., дължими в срок както следва: първата в срок до 1.04.2013 г., втората – в срок до 1.05.2013 г., третата – в срок до 1.06.2013 г., четвъртата – в срок до 1.07.2013 г. и петата – в срок до 1.08.2013 г./.

Страните заявяват, че с това са уредили всички спорни въпроси между тях във връзка с извършените от ищеца в периода 2005 г. – 2009 г. СМР в съсобствения им имот, като ищецът няма други претенции спрямо ответника.

2. Ответницата А.Р.В. с ЕГН .... се задължава да заплати на ищеца С.Д.И. с ЕГН .... сумата 3 000 лв., представляваща обезщетение за ползване по чл. 31, ал. 2 ЗС за периода 1.06.2009 г. – 31.12.2010 г. за принадлежащата на ищеца идеална част от следния техен съсобствен недвижим имот: апартамент № 66, находящ се в гр. София, ж. к. “Люлин – 3”, бл. 367, вх. 3, ет. 4. Сумата следва да бъде заплатена в срок до 1.10.2013 г. /или на вноски, които се посочват/.

3. Ответникът Д.Е.В. с ЕГН .... се задължава да заплати на ищеца А.И.Д. с ЕГН .... сумата 2 500 лв., представляваща припадащата се на ищеца част от събрани от ответника доходи от наем за периода 1.05.2008 г. – 31.12.2010 г. за следния техен съсобствен недвижим имот: апартамент № 46, находящ се в гр. София, ж. к. “Младост – 4”, бл. 412, вх. 1, ет. 2. Сумата следва да бъде заплатена в срок до 1.10.2013 г. /или на вноски, които се посочват/.

или

4. Страните приемат за установено, че ищецът В.Н.Т. с ЕГН .... е извършил в периода 2007 г. – 2008 г. следните СМР в съсобствения им апартамент № 15, находящ се в гр. София, ул. “Цар Асен” № 43, ет. 2: подмяна на ВиК-инсталация, ел. инсталация, дограма, подови настилки, фаянс в банята, шпакловане и боядисване.... и т.н. /подробно се описват различните видове СМР/, на обща стойност 6 000 лв.

Приемат за установено, че припадащата се на ответника Д.А.И. с ЕГН .... част от така извършените СМР, която той дължи на ищеца е 2 000 лв.

Приемат за установено, че ищецът В.Н.Т. с ЕГН .... дължи на ответника Д.А.И. с ЕГН .... обезщетение за ползване по чл. 31, ал. 2 ЗС за периода 1.04.2007 г. – 1.05.2010 г. за принадлежащата на ответника идеална част от същия недвижим имот в размер на 3 000 лв.

Извършват прихващане между двете насрещни вземания до размера на по-малкото, с което задължението на ответника към ищеца се погасява изцяло, а задължението на ищеца към ответника – до размера от 2 000 лв.

Ищецът В.Н.Т. с ЕГН .... се задължава да заплати на ответника Д.А.И. с ЕГН .... сумата 1 000 лв., представляваща непогасена част от обезщетение за ползване по чл. 31, ал. 2 ЗС за периода 1.04.2007 г. – 1.05.2010 г. за принадлежащата на ответника идеална част от съсобствения им апартамент № 15, находящ се в гр. София, ул. “Цар Асен” № 43, ет. 2, в срок до 1.09.2013 г. /или на вноски, които се посочват/.

### **III. По разпределение на ползване по реда на чл. 32 ЗС**

Страните заявяват, че сключват следната съдебна спогодба:

1. Страните се съгласяват да разпределят ползването на следния техен съсобствен недвижим имот: дворно място с площ от 1000 кв. м., находящо се в гр. София, кв. “Панчарево”, ул. 7-ма № 14, съставляващо УПИ II-142 от кв. 24 по рег. план на гр. София, м. “Панчарево”, в което всяка от страните притежава собствена жилищна сграда, по следния начин:

а) Ищецът Н.В.Д. с ЕГН .... ще ползва източната половина с площ от около 500 кв. м. на съсобствения парцел, откъм съседния УПИ III-176, с лице към улицата от 7 метра, при граници на ползваемата част – УПИ III-176, улица, УПИ IV-187, западната половина, ползваща се от ответника, която източна

половина е означена на приложената към приетото заключение на вещото лице И.Н.Д. скица по буква А-Б-В-Г, представляваща неразделна част от настоящата спогодба.

б) Ответникът Н.В.Д. с ЕГН .... ще ползва западната половина с площ от около 500 кв. м. на съсобствения парцел, откъм съседния УПИ V-143, с лице към улицата от 7 метра, при граници на ползваемата част – УПИ V-143, улица, УИП IV-187, източната половина, ползваща се от ищеца, която западна половина е означена на приложената към приетото заключение на вещото лице И.Н.Д. скица по буква Д-Е-Ж-З, представляваща неразделна част от настоящата спогодба.

Съдия Милен Василев

### 3. ПРИ ВЕЩНОПРАВНИ СПОРОВЕ

#### Вещни иски

##### I Защита на владение

###### Чл. 75 Закона за собствеността

Владението на недвижим имот или на вещно право върху такъв имот, включително и върху сервитут, което е продължило непрекъснато повече от шест месеца, може да бъде защитавано срещу всяко нарушение. Искът може да се предяви в шестмесечен срок.

###### Примерен диспозитив на съдебно решение

ОСЪЖДА А.Б.В по иск с правно основание чл.75 ЗС, предявен от Б.В.А, да преустанови действията си, с които пречи на ищеца да ползва недвижим имот, находящ се на адрес гр. София, бул. “Овча купел” № 50, вх.А, ет.4, ап.43, като премахне метална решетка, поставена на входна врата на апартамент №43, находящ се на адрес гр. София, бул. “Овча купел” № 50, вх.А, ет.4.

###### Чл. 76 Закона за собствеността

Владелецът или държателят, на когото е отнета чрез насилие или по скрит начин движима или недвижимата вещ, може в шестмесечен срок да иска връщането ѝ от лицето, което я е отнело. Това не изключва правото на лицето, което е отнело вещта, да предяви иска по предходния член.

###### Примерен диспозитив на съдебно решение

ОСЪЖДА “И” ООД да предаде на Р.Д.Б, на основание чл. 76 ЗС владението върху следния недвижим имот, отнето на 20.10.2011г. чрез насилие, а именно: 400 кв.м., представляващи реална част от УПИ XVII-1306 в кв.224 по плана на гр.София, м.”Овча купел”, при граници: от изток- част от УПИ XVIII, от запад- част от УПИ XVII, от юг- УПИ XVII, от север- УПИ III, който терен е застрихован и попада между цифрите 1-2-3-4 на приложената към решението скица, представлява неразделна част от настоящото решение.

##### II Иски между съсобственици

###### Чл. 30, ал.3 Закона за собствеността

Всеки съсобственик участва в ползите и тежестите на общата вещ съразмерно с частта си.

###### Примерен диспозитив на съдебно решение

ОСЪЖДА Й.Г.Г. да заплати на Б.Н.Й.на основание чл. 30, ал. 3 от ЗС сумата 1630,16лв.– представляващи неизплатена част от припадаща се на ищцата част от получените от ответницата във връзка с отдаване под наем на съсобствени магазини, наеми за периода от 01.10.2002г. -17.11.2006г., ведно със законната лихва върху тази сума, считано от 25.04.2007г. до окончателното ѝ плащане.

###### Чл. 31, ал.2 Закона за собствеността

Когато общата вещ се използва лично само от някои от съсобствениците, те дължат обезщетение на останалите за ползата, от която са лишени, от деня на писменото поискване.

**Примерен диспозитив на съдебно решение**

ОСЪЖДА Л.К.Д. да заплати на И.М.Б. на основание чл. 31, ал. 2 ЗС сумата 1511,17лв., представляваща обезщетение за ползване на собствената на ищеца идеална част от апартамент № 103 в гр. София, ж.к. "Люлин", бл.437, вх.1, ет.16, в периода от 01.02.2004г.-31.02.2007г, ведно със законната лихва върху тази сума, считано от 25.04.2007г. до окончателното ѝ плащане.

**III Защита на правото на собственост****Чл. 108 Закона за собствеността**

Собственикът може да иска своята вещ от всяко лице, което я владее или държи без да има основание за това.

**Примерен диспозитив на съдебно решение**

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО по отношение на В.Н.Т., че И.Н.В е собственик на следния недвижим имот: УПИ VII-664 в кв. 46А по плана на гр. София, м. „Орландовци”, с площ от 620 кв.м., при граници: от север- ул. „Свързочник”, от изток- УПИ VIII-645, от юг- УПИ V-663, от запад- ул. “Дупнишка комуна”, находящ се на административен адрес: гр. София, ул. „Дупница” № 12, заедно с построения в него гараж.

ОСЪЖДА на основание чл.108 ЗС В.Н.Т. да предаде на И.Н.В владението на гореописаните недвижими имоти.

**Чл. 109, ал.1 Закона за собствеността**

Собственикът може да иска прекратяване на всяко неоснователно действие, което му пречи да упражнява своето право.

**Примерен диспозитив на съдебно решение**

ОСЪЖДА И.М.Н и К.М.Л. по иск с правно основание чл. 109 ЗС, предявен от И.К.Л., да премахнат извършения надзид върху покрива на двуетажната жилищна сграда, находяща се в гр. София, кв. Бояна, ул. "Карамфил" № 24, в дворното място, представляващо УПИ III-572 от кв. 8а по плана на гр. София, кв. Бояна, м. "Гърдова глава".

**Чл. 124, ал.1 Граждански Процесуален Кодекс**

Всеки може да предяви иск, за да възстанови правото си, когато то е нарушено, или за да установи съществуването или несъществуването на едно правно отношение или на едно право, когато има интерес от това.

**Примерен диспозитив на съдебно решение**


ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО по отношение на Т.В.Д. по иск с правно основание чл.124, ал.1 ГПК, предявен от Т.А.Б. и В.Д.Б., че Т.А.Б. и В.Д.Б. са собственици на основание давностно владение на ½ идеална част от УПИ X - 244 от кв. 35 по плана на град София, местност "Левски-зона В", с площ от 445 кв.м. при съсед: УПИ XIV – 249, УПИ XV – 250, УПИ XVIII-252, УПИ VIII-243, УПИ IX-245 и улица.

**4. ПРИ НЕПОЗВОЛЕНО УВРЕЖДАНЕ**

**45.** Всеки е длъжен да поправи вредите, които виновно е причинил другиму.

Във всички случаи на непозволено увреждане, вината се предполага до доказване на противното.

**46.** При неизбежна отбрана няма отговорност за вреди.

(Ал. 2, попр. - Изв., бр. 2 от 1950 г.)  При крайна необходимост се дължи поправяне на причинените вреди.

**47.** Неспособният да разбира или да ръководи постъпките си не отговаря за вредите, които е причинил в това състояние, освен ако неспособността е причинена виновно от самия него. За вредите, причинени от неспособен, отговаря лицето, което е задължено да упражнява надзор над него, освен ако то не е било в състояние да предотврати настъпването им.

**48.** Родителите и осиновителите, които упражняват родителските права, отговарят за вредите, причинени от децата им, които не са навършили пълнолетие и живеят при тях. Настойникът отговаря за вредите, причинени от малолетния, който се намира под негово настойничество и живее при него. Тия лица не отговарят, ако не са били в състояние да предотвратят настъпването на вредите.

**49.** Този, който е възложил на друго лице някаква работа, отговаря за вредите, причинени от него при или по повод изпълнението на тази работа.

**50.** За вредите, произлезли от каквито и да са вещи, отговарят солидарно собственикът и лицето, под чийто надзор те се намират. Ако вредите са причинени от животно, тези лица отговарят и когато животното е избягало или се е изгубило.

**51.** Обезщетение се дължи за всички вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането. То може да бъде платимо еднократно или периодически. Ако уврежданият е допринесъл за настъпването на вредите, обезщетението може да се намали. Когато е присъдено обезщетение за изгубена работоспособност, то може да бъде намалено или увеличено, ако се промени работоспособността на увреждания във връзка с причинените вреди.

**52.** Обезщетение за неимуществени вреди се определя от съда по справедливост.

Диспозитив чл. 45 ЗЗД

**ОСЪЖДА** М. Д. С., ЕГН [ЕГН], [населено място], [улица] ет. 3, да заплати на М. П. С., ЕГН [ЕГН], на основание чл. 45, ал. 1 от ЗЗД сумата 3 000 лв (три хиляди лева) - обезщетение за неимуществени вреди, причинени на 29.11.2006 г. и 09.05.2007 г. от изготвени от него публикации във вестник ... , ведно със законната лихва върху тази сума от 19.07.2007 г. до окончателното ѝ изплащане, както и сумата 1 350 лв. (хиляда триста и петдесет лева) разноски, като ОТХВЪРЛЯ исковите за разликата до пълния предявен размер от 4 000 лв.

**ОСЪЖДА** А Б. В., с ЕГН 9999999999 и адрес ..... да заплати на Х.У.З. ЕГН 1111111111, адрес: ..... сумата от 297.33 лв. – обезщетение за причиняване на имуществени вреди на 29.10.2005 год. от повреждане на оградата на недвижимия ѝ имот, находящ се в гр. София, ж. к. „Суха река”, ул. „.....” № 81 на осн. чл. 45 от ЗЗД, ведно със законната лихва върху сумата от датата на завеждане на исковата молба – 21.04.2006 год. до окончателното заплащане на сумата като отхвърля иска до пълния предявен размер от 446 лв. като неоснователен.

## Диспозитив чл. 49 ЗЗД

ОСЪЖДА М. на правосъдието с адрес: [населено място], [улица] да заплати на основание чл. 49, вр. чл. 45 от ЗЗД на А. Н. Ж. с адрес: [населено място], ЖК"Л. 2" бл. 239 вх. 1 ет. 1 ап. 3 сумата 4 000 лв/четири хиляди/обезщетение за претърпени неимуществени вреди, ведно със законната лихва, считано от датата на настъпване на увреждането - 22.12.2002 г. до окончателното изплащане.

Осъжда Прокуратурата на Р. България и С. дирекция на вътрешните работи като правоприемник на [фирма] на основание чл. 49 ЗЗД да заплатят солидарно на Д. В. С. обезщетение в размер на 4,000 лева за лишаване от ползването на собствения на ищеца лек автомобил марка БМВ, модел 518, с регистр. номер С \*\*\*\* КР, за периода от 30.09.2003 г. до 30.05.2007 г., ведно със законната лихва върху тази сума от датата на подаване на исковата молба 03.08.2007 г. до окончателното изплащане на сумата.

## Диспозитив чл. 50 ЗЗД

ОСЪЖДА О. Б. А. от [населено място], [улица] ЕГН [ЕГН] да заплати, на основание чл. 50 от ЗЗД, на К. Д. К. от [населено място] сумата от 561. 96 (петстотин шестдесет и един лв. и 96 ст.) лева - обезщетение за имуществени вреди, произлезли от вещ - обща част (покрив) в сграда в режим на етажна собственост, ведно със законната лихва върху сумата, считано от датата на исковата молба - 28.07.2008 г. до окончателното изплащане на сумата.

## Диспозитив чл. 52 вр. чл. 45 ЗЗД

ОСЪЖДА Н. Л. Т., с ЕГН [ЕГН] от [населено място], [улица] да заплати на К. Д. К., с ЕГН [ЕГН] от [населено място], [улица] на осн. чл. 52, вр. чл. 45 от ЗЗД сумата от 5000 (пет хиляди) лева обезщетение за претърпени неимуществени вреди – болки и страдания в резултат на причинена по вина на ответника на 26.10.2007 г. в гр. София, около 12.00 часа на ул. Пражка Пролет, пред № 20 при управление на лек автомобил Форд Мондео с ДК № С 9999 МК в нарушение на чл. 20, ал.2 от ЗДвП, чл. 119, л. 1 от ЗДвП, знак № В-1 по средна телесна повреда, изразяваща се в неразмествено счупване на дясната бедрена кост в областта на шийката, ведно със законната лихва върху сумата считано от датата на завеждане на исковата молба - 22.10.2007 г. до окончателното изплащане, като отхвърля иска до пълния предявен размер от 7000 лева като неоснователен.

## Диспозитив чл. 52 вр. чл. 49 ЗЗД

ОСЪЖДА „АБВ” ООД гр. София, ЕИК ..... със седалище и адрес на управление гр.София, ул. .... № 65, представлявано то управител Ангел Петков Вутов да заплати на В. М. П., с ЕГН .... от гр. Димитровград, ул. Г.С. Раковски № 56 на осн. чл. 52, вр. чл. 49 от ЗЗД сумата от 1500 (хиляда и петстотин) лева обезщетение за претърпени неимуществени вреди – болки и страдания в резултат на отвеждане в полицията на ищеца на 30.12.2008 г. по подозрение в извършена кражба, ведно със законната лихва върху сумата считано от 30.12.2008 г. до окончателното изплащане на сумата като отхвърля иска до пълния предявен размер от 4 000 лв. като неоснователен.

## Диспозитив чл. 52 вр. чл. 51, ал. 1 ЗЗД

Осъжда [фирма][населено място], представлявано от изпълнителния директор Й., със седалище и адрес на управление: [населено място] [улица], да заплати на П. Н. Н. ЕГН \*\*\*\*\* от[населено място] ж. к. "Хр. Б. "бл. 1 вх. "А"сумата от 4 000 /четири хиляди/лева, представляваща обезщетение за неимуществени вреди, в резултат на професионалното й заболяване"А. полиневропатия на горните крайници лека-средна степен", които е изтъпяла за времето от постановяване на решение на Т. № 0351 от 9.02.2006 г. до края на срока на ЕР на Т. № 0633 от 2.08.2007 г., необезщетени по гр. д. № 70/2005 г. на РС Видин, ведно със законната лихва, считано от 9.02.2006 г. до окончателното изплащане на сумата.

**Постановление № 7 от 1959 г., Пленум на ВС** - За обобщаване практиката на Върховния съд по някои въпроси във връзка с отговорността за непозволено увреждане.[1]

Съдия Петя Стоянова

Съдия Борис Динев

5. ПО ТЪРГОВСКИ ДЕЛА
6. ПРИ ОБЛИГАЦИОННИ СПОРОВЕ
7. ПРИ ТРУДОВИ ДЕЛА
8. ПРИ НАКАЗАТЕЛНИ ОТ ЧАСТЕН ХАРАКТЕР /НЧХ/ ДЕЛА
9. ПРИ ПОТРЕБИТЕЛСКИ СПОРОВЕ
10. ПРИ СПОРОВЕ В ЕТАЖНА СОБСТВЕНОСТ
11. По ХАГСКАТА КОНВЕНЦИЯ

## ЧАСТ ТРЕТА: ПРАВНА РАМКА

### I. НАЦИОНАЛНИ АКТОВЕ

1. Закон за медиацията[2]

2. Наредба № 2 за условията и реда за одобряване на организациите, които обучават медиатори; за изискванията за обучение на медиатори; за реда за вписване, отписване и заличаване на медиаторите и за процедурите и етични правила за поведение на медиатора[3]

3. Процедурни и етични правила за поведение на медиатора; [4]

4. Гражданскопроцесуален кодекс[5]

5. Семеен кодекс – чл.49

6. Закон за защита на потребителите - чл.161н, чл.182, чл.184

7. Закон за авторското право и сродните му права – чл.40ж.

### II. МЕЖДУНАРОДНИ АКТОВЕ

1. ДИРЕКТИВА 2008/52/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 година относно някои аспекти на медиацията по гражданскоправни и търговскоправни въпроси[6]

2. ДИРЕКТИВА 2013/11/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2013 година за алтернативно решаване на потребителски спорове[7]

3. РЕГЛАМЕНТ (ЕС) No 524/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2013 година относно онлайн решаване на потребителски спорове[8]

4. Препоръка R/98/1 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно семейната медиация[9];

5. Препоръка R/99/19 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно медиацията по наказателни въпроси:[10]

6. Препоръка R (2001)9 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно медиацията между административни власти и частни лица[11];

7. Препоръка R (2002)10 на Комитета на министрите на Съвета на Европа за медиацията по граждански въпроси.[12]

8. Европейски кодекс за поведение на медиатори[13]

### III. АКТОВЕ НА КОМИСИЯТА И ФОРМУЛЯРИ

1. ПРАВИЛА за работа на Програма “Спогодби”[14].



2. [Съгласие за започване на медиация\[15\]](#)
3. [Приложение № 1 към съгласие за започване на медиация\[16\]](#)
4. [Заседания на Комисията към Програма "Спогодби"\[17\]](#)

## ЧАСТ ЧЕТВЪРТА: ЛИЦА И АДРЕСИ ЗА КОНТАКТИ И ОБРАТНА ВРЪЗКА.

- **Мариана Николова** - Съдебен координатор  
Програма "Спогодби" при Софийски районен съд  
тел. 02/8955 423
- **Юлиана Шулева** - Съдебен координатор  
Програма "Спогодби" при Софийски градски съд  
тел. 02/9219 413
- Имейл за връзка с Центъра: [spogodbi@srs.justice.bg](mailto:spogodbi@srs.justice.bg)
- Уеб сайт на Програма "Спогодби" – <http://www.srs.justice.bg/>
- Формуляри, графици и форум на Програма "Спогодби" – <http://www.mediatorbg.eu/>
- Фейсбук страница на Програма "Спогодби"  
- <https://www.facebook.com/CentarZaSpogodbiIMediaciacsm>
- Медиацията, Центърът за спогодби и медиация, и препращането към медиация – отговори на някои въпроси(презентация) - [http://mediatorbg.eu/public\\_mediacia/Present\\_25\\_09\\_2013.pdf](http://mediatorbg.eu/public_mediacia/Present_25_09_2013.pdf)

[1] [http://mediatorbg.eu/mediacia/Post\\_7\\_1959.pdf](http://mediatorbg.eu/mediacia/Post_7_1959.pdf)

[2] Обн., ДВ, бр. 110 от 17.12.2004 г., изм. и доп., бр. 86 от 24.10.2006 г., доп., бр. 9 от 28.01.2011 г., изм. и доп., бр. 27 от 1.04.2011 г.;Сборник закони - АПИС, кн. 1/2005, стр. 320

<http://lex.bg/laws/ldoc/2135496713>

[3] В сила от 27.04.2007 г. Издадена от Министерството на правосъдието , Обн. ДВ. бр.26 от 27 Март 2007г., изм. ДВ. бр.29 от 8 Април 2011г.

[4] <http://mediator.bg/pravila.doc>

[5] ГПК. В сила от 01.03.2008 г. <http://lex.bg/laws/ldoc/2135558368>

- чл. 78, ал.9 - относно връщане на 1/2 такса при постигане на спогодба;

- чл. 140, 145 - относно правомощията на съдията да "напъти" към медиация;

- чл.166 - относно възможността за медиатора да откажат да свидетелстват по дело, по което са били медиатори;

- чл. 229, ал.1, т.1 - относно възможността за спиране на делото по взаимно съгласие на страните - включително с цел да се проведе медиация;

- чл. 231, 232, 233, 234 - относно възможностите за прекратяване на делото в зависимост от резултата от медиацията – например чрез оттегляне или отказ от иска, представяне на съда на спогодба, постигната в резултат на процедура по медиация.

- чл. 321 - относно медиацията в производството по брачни дела - напътване, спиране, последици от медиацията;

- чл. 374 - относно медиацията в производството по търговски спорове - напътване;

- чл. 417, т.3 (във връзка с чл.410 и чл.418 от ГПК) - относно изпълнението на нотариално заверена спогодба (включително постигната в медиация) чрез искане за издаване на заповед за изпълнение, включително незабавно.

[6] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:136:0003:0008:bg:PDF>

[7] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:165:0063:0079:BG:PDF>

[8] <http://www.bgmediation.com/images/stories/reglament%20potrebitelski.pdf>

[9] [http://mediationsofia.bg/files/EU\\_preporaka981.doc](http://mediationsofia.bg/files/EU_preporaka981.doc)

[10] [http://mediationsofia.bg/files/EU\\_preporaka9919.doc](http://mediationsofia.bg/files/EU_preporaka9919.doc)

[11] [http://mediationsofia.bg/files/EU\\_preporaka20019.doc](http://mediationsofia.bg/files/EU_preporaka20019.doc)

[12] [http://mediationsofia.bg/files/EU\\_preporaka200210.doc](http://mediationsofia.bg/files/EU_preporaka200210.doc)

[13] [http://www.justice.government.bg/Files/adr\\_ec\\_code\\_conduct\\_bg.pdf](http://www.justice.government.bg/Files/adr_ec_code_conduct_bg.pdf)

[14] <http://srs.justice.bg/srs/158>

[15] <http://srs.justice.bg/srs/159>

[16] <http://srs.justice.bg/srs/159>

[17] <http://www.srs.justice.bg/202>

## **Изисквания към медиаторите доброволци, които желаят да участват в програма Спогодби**

Медиаторите доброволци, желаещи да участват в Програмата, следва да са:

- вписани в Единния регистър на медиаторите към Министъра на правосъдието;
- имат професионален опит в областта на разрешаването на конфликти;
- притежават следните качества и умения:
- комуникативност;
- самоконтрол;
- търпеливост;
- спокойствие и умение да изслушват;
- последователност;
- разумност и умереност;
- умение да откриват интересите на страните и да ги отделят от проблемите;
- креативност;
- умение да вдъхват доверие у страните;
- умение да насърчават и помагат на страните да направят собствен избор и да вземат самостоятелни решения.

## **Необходими документи за кандидатстване, срок за кандидатстване и начини за подаване на документите**

### **А) Необходими документи за кандидатстване**

Кандидатите за медиатори-доброволци следва да представят:

- мотивационно писмо (в него кандидатът следва да опише защо желае да участва, колко дълго може да участва и колко часа месечно може да отдели за участие в Програмата);
- копие от удостоверението, че са вписани в регистъра на медиаторите към Министерство на правосъдието;
- копие от всички сертификати и дипломи, удостоверяващи преминаването на обучение по медиация, преговори, разрешаване на конфликти или комуникация;
- автобиография по образец;
- актуална дигитална снимка (паспортен формат) и кратко CV от няколко изречения;
- декларация по образец.

За целите на подбора, Комисията може да установява връзка с медиаторската организация, в която кандидатът за медиатор доброволец членува или е обучен. При необходимост, кандидатите за медиатори-доброволци ще бъдат интервюирани.

### **Б) Срок за кандидатстване - при обявен конкурс!**

### **В) Начини за подаване на документите**

Документите за кандидатстване се подават до г-н Мариана Николова:

- по интернет, на адрес: [Spogodbi@srs.justice.bg](mailto:Spogodbi@srs.justice.bg)
- по пощата, на адрес: СРС, гр. София, бул. "Цар Борис III" № 54, ет.2, ст. 204
- на място гр. София, бул. "Цар Борис III" № 54, ет.2, ст. 204

**ВНИМАНИЕ:** Автобиографията, мотивационното писмо и декларацията са включени във формуляра за кандидатстване, но е необходимо да добавите ваша актуална снимка.